

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1-a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis co-tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Sub povara milioanelor.

Arad, 10 Iulie.

Zilele trecute s'a încheiat cu mult sgomot ultima sesiune parlamentară din Austria. Cel mai însemnat eveniment al întregii sesiuni au fost reformele militare. Cu câteva luni în urmă n'ar fi putut prevedea că aceste proiecte de legi cari asigură deocamdată introducerea serviciului militar de doi ani, vor trece așa de repede prin camere. Și aceasta s'a întâmplat sub un ministeriu care n'avea sucursul direct al vr'unui partid și căruia cu toate aceste i-a reușit să rezolveze niște proiecte așa de însemnate, asigurându-și majoritatea de două treimi ale camerei.

Aceste două treimi nu le-a putut întruni contele de Gautsch și de aceea a fost silit să dea concursul Cehilor. Greșala aceasta i-a pricinuit însă căderea. Câteva săptămâni înainte de anul nou a fost numit ministrul Stürgh, primit foarte rece de ambele camere. Câteva nenorociri, între cari mai ales boala ministrului președinte și a altor miniștri au îngreunat și mai mult poziția guvernului. Reformele militare au fost cu toate aceste rezolvite, disparând din cameră cu această rezolvire una din chestiunile cele mai delicate care a pricinuit tuturor guvernelor cea mai mare bătaie de cap.

Câte nemulțămiri și protestări n'a întâmpinat fiecare concesiune politică făcută Ungariei nesățioase! câte crize nu s'au iscat în urma tratativelor contelui de Bienerth cu contele Khuen despre chestiunea limbei în

codul penal militar, în urma certei despre drepturile coroanei la convocarea rezervelor și în urma implicării chestiunilor naționale în armată! Doi miniștri de războiu au căzut din pricina asta, și discuțiile vehemente din delegațiunea austriacă și din ambele camere despre concesiunile militare sunt proaspete încă în memoria fiecărui bărbat politic.

Rezolvirea brutală a reformelor militare în camera deputaților din Budapesta a făcut impresie în Austria, așa că și acolo reformele au trecut destul de repede, fiind sprijinite aproape de toate partidele cari nu voiau să fie cauza unei pregătiri slabe a monarhiei în caz de războiu.

Dar încurcăturile financiare provocate prin noile reforme militare vor da încă mult de lucru parlamentelor viitoare. Acoperirea cheltuielilor pentru serviciul militar de doi ani încă nu s'a făcut până acum. Pe lângă acest postulat mai vin cererile ministerului de războiu pentru înzestrarea artileriei cu arme nouă, pentru ridicarea de întărituri nouă și pentru sporirea flotei aeriene. Mai ales îmbunătățirea artileriei, cumpărarea unui număr de haubițe, de artilerie de câmp și de tunuri mari, vor fi îmbinate cu mari cheltuieli.

Aceste cheltuieli care le reclamă necontentii armatei, au fost Luni motivul convocării din nou a consiliului de miniștri comuni ai monarhiei noastre. Cu această ocazie se va stabili bugetul comun pentru anul 1913, și se va discuta asupra sumei de 275 de milioane, pe cari le ceruse pentru armată fostul ministru de războiu, de Schönaich. De sigur că milioanele vor fi votate, căci țara e docilă și plătește, fără să capete în schimb vr'o altă uș-

rare economică. Nu știm până când va merge această necontentită creștere a cheltuielilor, pentru cari nu se poate afla nicăieri o acoperire. Pe când în România se operează an de an cu excendente bugetare, în monarhia noastră binecuvântată nu se poate nici odată restabili echilibrul financiar.

Când se vor întruni camerele la toamnă ca să reînceapă lucrările întrerupte, vor avea de rezolvit mai ales chestiunea financiară, care, din două motive, are să fie deosebit de grea. Prima cauză este că partidele politice sunt divizate în privința politicii financiare, așa că numai cu greu vor putea fi toate de acord în această chestiune. Unele cluburi politice sunt pentru o politică de investire, ceea ce ar avea drept urmare niște cheltuieli de un miliard, sporind cu aceasta și mai mult datoriile publice.

Sporirea veniturilor curente e destul de însemnată, dar n'ajunge cu toate acestea pentru acoperirea cheltuielilor personale.

Austriecii încă n'au ajuns în politica financiară la acel punct de saturație care ar putea permite pentru câțiva timp o pauză oarecare, căci cheltuielile se vor înmulți și vor pricinui încă sarcini, a căror sumă se va urca la milioane.

A doua cauză care îngreuiază rezolvirea chestiunii financiare rezidă în faptul că creditul statului austriac are lipsă de cruțare. Starea rentelor s'a îmbunătățit în câțiva în ultimele zile. Dar această ridicare vine după o scădere care nu s'a mai întâmplat de zece ani.

În politica internă camera deputaților a luat în sesiunea de vară o atitudine expecta-

A murit Caragiale.

De Octavian Goga.

Nu sunt încă trei luni împlinite de când l-am văzut ultima oară. I-s'a părut că între zidurile reci ale termostatei trebuia să-mi trimită cât mai multe semne din dragostea cu care m'a învrednicit: când o carte poștală cu slova lui minunată, când o telegramă, când un pachet cu cărți nemțești venea zi de zi să-mi aducă mângâiere și să-mi alunge uritul. Într-o seară s'a socotit că singurătatea de după zăbrele cere mai mult și-a plecat din Berlin la Seghedin...

Mi-a rămas în minte dimineața aceea de Martie. Sergentul mi-a intrat în cameră cu fața radioasă: aveți o vizită! — Cine? — Nu știu, un străin, o cam rupe pe ungruește. Vine de departe. Trebuie să fie însă un mare boier că ne-a cinstit pe toți. Și e un om tare cum se cade, mi-a mângâiat pe frunte amândoi nepoții când i-am deschis poarta... l-a întrebat cum îi cheamă și le-a dat câte-o coroană...

Nu'mi puteam da seama cine e marele senior rădăcit la Seghedin, m'am ridicat în pripă și-am plecat spre odaia posomorită din fundul coridorului unde primeam oaspeții. Când am deschis ușa m'a luat în brațe și m'a sărutat pe obraz nenea Iancu Caragiale...

— Am venit, mă băiete, să văd cum o duci aici la pension... Nu ți-am spus eu să te astâmperi... Ai?... — Și privind-mă pe sub ochelari

mă cerceta de sus până jos. Iam ridică mâinile să văd urmele lanțurilor... Săracu' de tine... Uite, ți-am adus niște merinde și două sticle de șampanie să le bem noi laolaltă aici în Kecskemét la magyar király államfogház, mă rog frumos...

Nenea Iancu era mai tânăr ca oricând. Se plimba dealungul camerei cu pași largi, se oprea câteodată, își potriveau ochelarii de după cari strălucea acelaș neastâmpăr al ochilor cu sclipiri de oțel și vorba lui era vechea împletitură de fulgere cari cădeau tumultuos ca totdeauna. Ce văltoare de imagini, câte împărecheri paradoxale, câtă pasiune și culoare în poveștile lui...

În clipa când vorbea simțeam par'că fiorul creațiunii, cu misteriu etern nedeslușit. Vedeai chinurile facerii cum se petrec sub ochii tăi, cum radiază un spirit fosforescent, fără a repaos. Cine a avut norocul să-l asculte pe Caragiale vorbind un sfert de cias ori unde, la o adunare a negustorilor ori într'un ungher din vagonul restaurant, n'are să uite niciodată cea mai strălucitoare icoană a inteligenței omenești din câte a întâlnit în drum. N'a fost minte să stăpânească cuvântul cu mai multă siguranță, să-l frământa și să-l chinuiească cu mai multă putere. În fraza lui ferecată se revărsa o lumină orbitoare, era pulbere de argint, foc de artificii, ris și plâns, era alintare dulce și durere sălbatecă. Ca într'un caleidoscop fermecat se deslușeau chipuri vrăjite de magie. Marele meșter atingea toată claviatura sufletului omenesc. Deschidea vorba lin, cu bunătate, și-o muia într'o lene orientală,

într'o clipă schimba resortul ca să-ți arate o seamă de jonglerii capricioase și deodată se o-prea brusc, fața i-se crispa, buzele i-se strîngeau convulsiv, în fundul ochilor îi juca o lumină stranie și în clipa asta din creierul lui Caragiale răsărea un fulger nou... Universul devenea mai bogat cu o minune...

Câte nu mi-a spus în cele trei ciasuri, acolo la Seghedin. Plin de surprize, vioi, paradoxal, nenea Iancu mă muștra părintește...

— Ți-am spus de atâtea ori, mă băiete, nu te bate cu prostii, că te răpun... Ce crezi tu, pe urma cui am suferit eu în viață? Pe urma cumintilor? Prostia, suverana prostie, e totdeauna mai tare. Înțar lupti frumos cu tăieturi fine de floretă, el lovește greu cu lăstarul în moalele capului. Și înzadar risipești spiritul și vervă, el e tare ca piatra. Prostul are o concepție telurică a vieții... Uite așa își infundă ochii și urechile, își înfige capul în pământ ca struțul, ridică spatele și trec pe deasupra lui toate curențele... Nimic mai greu decât să cârmuiești prostii... Ei au instincte de împotrăvire organică... Să vezi... Mai acum vre-o treizeci de ani eram revizor școlar la Piatra-Neamț... Trenuri nu găseai prin Moldova, mergeam la inspecții călare... Avea popa o iapă murgă... zic, să mi-o dai părinte dimineață... Popa zâmbea. Prea bucuros, domnule Iancule. Și-am plecat... Cât m'a zolit iapa cea, mă... Ori cum dam din căpăstru ieșea rău... N'o puteam cârmui nicidecum... M'am întors la vre-o două ceasuri tot apă: Părinte, cât face

tivă, deoarece ori ce plan pentru viitor atârna dela felul în care se va isprăvi aplanarea diferendului ceho-german din Bohemia. Evenimentul acesta se va îndeplini — după cum speră negocierii ambelor părți — în timpul cel mai apropiat, așa că sesiunea dietei boeme va fi deschisă chiar în luna lui Iulie. Faptul acesta e menit să producă o schimbare radicală în întreaga politică internă a Austriei.

Intrigi în jurul persoanei moștenitorului de tron. Intr'unul din numerii trecuți am amintit și noi de un prim articol al ziarului „Az Ujság”, în care acesta impută moștenitorului de tron intențiunea de a câștiga pe seama fiului său dreptul de clironom. În datele tendențioase și observările răutăcioase ale articolului din chestiune nu puteam vedea decât o încercare a lui Tisza de a-și răsbuna pentru răccala ce i-a arătat moștenitorul de tron când cu atentatul. Biroul ungar de informații, pus firește la cale tot de Tisza, vine acum și desminte, spunând că nimic nu stă mai departe de contele Tisza decât intențiunea pe care i-o atribuim noi. Ori cât ar desminti însă, noi suntem convinși că dragostea moștenitorului îl doare pe contele nostru.

Consiliul comun de miniștri. Ieri s'a ținut în Viena un consiliu comun de miniștri sub presiunea ministrului de externe Berchtold. Au participat la acest consiliu miniștri comuni Auffenberg și Bilinski, premierul Lukács, ministrul austriac de interne Heinold, ministrul ungar de finanțe Teleszky, șeful statului major Schemua și amiralul Montecuccoli. În expozeul său ministrul comun de război Auffenberg a arătat necesitatea reformării artileriei, un lucru care va reclama noi și însemnate cheltuieli. Propunerile ministrului de război le sprijinește cu argumente puternice șeful statului major, spunând că jertfele ce se aduc pentru apărarea monarhiei nici când nu pot fi prea mari, mai ales în timpul de față, când toate statele jertfesc miliarde pentru întărirea armatei lor. În același sens vorbește și ministrul comun de externe, contele Berchtold. Plusul reclamat de nouile investiții în armată face 250 milioane de coroane, iar suma aceasta va fi scoasă din tesaurul țării în decurs de 5 ani, așa că în fiecare an bugetul va fi sporit cu 50 de milioane. Desbaterile au continuat ieri toată ziua și probabil că abia azi vor putea fi terminate.

Creierea de noi posturi la flota militară. „Militärische Korespondenz” scrie: Cel mai apro-

piat număr al Monitorului amiralității va publica o hotărâre a monarhului adusă încă în 29 a lunei trecute, ca anume să se creieze un post de inspector al flotei militare, al cărui cerc de activitate va fi regulat pentru un timp oare-care printr'un statut provizoriu. În biroul inspectoratului vor fi aplicați ca funcționari ofițeri de marină din toate gradele: un viceamiral, un căpitan, un sublocotenent, iar funcțiile mai mici vor fi ocupate de grade inferioare. În timp de pace inspectoratul va avea chemarea să controleze activitatea unitară a flotei în activitate, iar în momentul când se declară mobilizarea armatei, inspectorul ia locul comandantului suprem până ce acesta își termină lucrările administrative împreună cu mobilizarea.

In jurul demisei Arhiducelui Leopold Salvator. „Vossische Zeitung” anunță, că arhiducii Frederich și Leopold Salvator, inspectori în armată în curând își vor da demisia din posturile ce ocupă. Arhiducele Leopold Salvator a declarat de mai multe ori în timpul din urmă că într'adevăr voește să demisioneze. În locul lui va fi numit ministrul comun de război, Auffenberg, care se va retrage înaintea deschiderii delegațiilor.

Conflictul universitar din București.

Conflictul, care de mai bine de o lună agită cercurile universitare din București, ba chiar opinia publică din țară, și despre care am mai amintit în câteva rânduri în coloanele ziarului nostru, a câștigat în fiecare zi, tot mai mult ascuțit politic, iar în stadiul în care a ajuns zilele din urmă pare a nu mai avea altă notă decât cea politică.

Nu vrem să spunem că însași originea acestui conflict — unele ziare din București îl numesc *scandal* — n'ar fi politică.

Am ținut, întotdeauna, să rămânem simpli spectatori, când e vorba de frământările dintre partidele politice din regat, iar dacă am spus un cuvânt în chestia conflictului universitar, am făcut-o pentru că regretam că el era și politic, iar acum, în sfârșit, când e atât de politic, nu putem să ne înăbușim părerea de rău că se poate turbura, în așa mă-

sură, viața normală a celui mai înalt așezământ românesc de cultură.

Nu ținem să luăm partea nimănui. Suntem însă siliți să facem constatarea că totuși dd. profesori universitari cari au pășit împotriva dlui Ion Bogdan, rectorul ales și confirmat, fac parte din alte partide decât acela al cărui membru a fost, până azi, noul rector.

Se știe că, după repetate lipsuri dela sădițele senatului universitar, d. I. Bogdan a cerut dlui ministru al Instrucțiunii publice disolvarea senatului, în virtutea unui articol de lege.

Sperând probabil, că ast-fel se va putea pune capăt, mai repede, îndelungului conflict care turbură universitatea, ori condus de alte motive pe cari nu le putem bănuși, dl. ministru C. C. Arion a găsit necesară demisiunea dlui Bogdan.

Pentru motive pe cari le vom înțelege mai la vale, d. I. Bogdan a refuzat a-și da demisiunea, iar d. ministru Arion a cerut, zilele acestea, M. S. Regelui revocarea noului rector.

Ceeace însă, probabil va pricinui agravarea conflictului e împrejurarea că toți profesorii dela facultatea de litere, cari dintru început s'au solidarizat cu rectorul nou ales, pășesc acum alături cu mai mulți profesori dela alte facultăți și, în număr de peste 30, amenință cu demisiunea, dacă rectorul ales de dânsii va fi revocat.

De altfel, de săptămâni de zile se agită printre acești profesori (din diferite partide și diferite facultăți) ideea de a se înființa o *ligă* care să înlăture cu totul, pe viitor, amestecul politicii în universitate.

Ne mărginim să reproducem mai la vale actele cari ilustrează ultima fază a acestui conflict.

Pentru ce nu și-a dat dl. I. Bogdan demisia?

Incheierea profesorilor.

„Subsemnații profesori la facultatea de litere, adunându-ne astăzi, 6 Iunie c., la orele 9 seara, am ajuns la următoarele încheieri:

1. Considerăm ca o datorie a dlui rector să rămână la postul său.

iapa asta? — Face zece galbeni! — Ei, pune dumneata cinci, să pui și eu cinci, s'o tăiem că'n asta-i om... — Ba să n'o tăiem, domnule Iancule, mai bine să-i învățăm năravul... Știi ce? Când o încaleci și ajungi la o răspântie dacă vrei să apuce la stânga, tu să tragi de friu la dreapta... Da să tragi cumplit, auzi... Să vezi, c'o ia la stânga... Așa am făcut... Ei vezi, la prost trebuie meșteșug mă, nu glumă... Ascultă-mă...

Nenea Iancu își scotea ochelarii, mai spunea o pildă, mai arunca câteva frânturi de glumă, îl colpeșeau amintirile, sta o clipă pe gânduri și ofta din tot sufletul...

— Toată vjeața n'am putut să sufăr prostia... Săracu' de mine, mă băiete când văd câte un prost, mă doare... Zău, am dureri fizice... Mă ia cu rece aici în creștet... Și fruncea i-se întuneacă, buzele i-se împreunau într'o linie de desgust și silă nemărginită...

Se făcea câteva clipe tăcere și rotogoalele albastre ale fumului de țigară îi jucau în jurul frunții într'o rază de soare, împrejmuiu-l ca cu o aureolă...

— Ce mai scrii acum, nene Iancule?...

— Ce să scriu, multe și nimic... Câte nu ți trec prin cap când stai așa la sporovăială, ori te uii departe pe fereastra vagonului... Numai când te așezi la masa de scris și vezi hârtia albă înaintea ta, atunci îți dai seama ce vârtej cumplit îți face mîntea în jurul unui subiect... E un chin făcerea asta... Talentul e un accident de naștere, o boală grea, mă băiete... Cere patimă

și cere meșteșug. De aceea artistul nu poate fi un poligraf...

Le spuneam mai demăzi la niște profesori la Berlin: ce-mi tot vorbești de cutare, că-i harnic, că-i activ, că scrie cărți... Zic, știu eu unu și mai activ, așa-i și zicea Iliuță activu', era la Mărcuța... Să vezi... Dimineța la patru el în picioare... la fântână... Iși suflca mânele și dăi, scotea apă... gălcată după gălcată... O vărsa în troacă... Troaca n'avea fund... Se făcea opt... Haide, mă Iliuță de îmbucă și tu ceva... N'am vreme, lucrez... Și nădușea, și-i da înainte și apa se ducea... Era nebun Iliuță, da, vorba, era activ? Era...

Maestrul clipea din gene, surisul ironic îi fugea de pe buze și din cuvintele rostite încet, sentențios, se deslușea crezul artistic al unui suflet pentru care arta era o religie.

Arta, — spunea el, — cere conștiință, fără un perfect simț de onorabilitate literară nu se pot scrie lucruri de seamă... Ca în toate așa și în literatură se pretinde o cinste profesională, un prestigiu de atelier... Ce crezi tu, în câte ape n'am scăldat eu „Hațul lui Mânjoală”?... Ce să mai vorbesc de melodia frazei, de ferecătură, de ritmul vorbelor... Iaca, numai interpunctia... Câți nu înțeleg că interpunctia e gestuculara gândirii... Vezi, pe mine mă frământă astea, mă rod... Nu se poate artă fără migăleală... Cu vremea îți cresc tot mai mult scrupulele de conștiință... Dacă o fi să îmbătrînesc, știi cum să-mi ziceți? Să-mi ziceți, Moș Virgulă...

Da, piesa, nene Iancule, cât o mai ții sub zăvor?...

Acu în primăvară îi mai fac niște perieturi... Știi ce? Mi-am făcut socoteala. Mai scriu un roman filozofic, două volume de novele și schițe... Și gata... V'am dat destul... ce mai vrei?...

S'a așezat pe canapeaua roșnită din colț și mi-a pus mâna pe umăr... Am un plan pentru vara asta... Vin acolo la Rășinar la tine, cu nevasta și cu copiii... Mi-a plăcut mult satul ăla la poala munților... Să vie și Vlăhuță... Să stăm așa până la toamnă... Nu ne trebuie nimic... Numai un pian să fie și unul să-i știe rostul... Când se face sară și iese luna albă-gălbuie de după mestecenii pe coasta ceia noi să stăm întinși în iarba și pe fereastra deschisă să pătrundă Beethoven: Mondschein-sonate...

Sub ochelari mi-s'a părut că tresar genele în tremurul unei clipe, parecă undeva departe ar fi trecut prin văzduh o fâlfăire de aripi negre... Dar, nenea Iancu, s'a recules într'o clipeală, s'a ridicat, m'a îmbrățișat și m'a sărutat ca un părinte... Și-a tras pălăria ștregărește pe ochi...

Acum plec s'apuc trenul dela amiază...

Cum, nu te duci la București?...

Nu, n'am vreme... Mă întorc la Berlin... Am venit numai să te văd... Ian vezi de scapă odată de-aici din Kecskemét...

Încă o strângere de mână și trăsura care aștepta la poartă îl ducea pe nenea Iancu, întovărășit de privirea respectuoasă a sergentu-

2. Considerăm că demiterea rectorului în împrejurările actuale ar fi o știrbire a autonomiei interne a Universității și rugăm pe toți colegii să se opună la crearea unui precedent primejdios care pe viitor ar lăsa la discreția lupțelor și pasiunilor politice superioare ale învățământului universitar.

„Aceste hotărâri le aducem prin aceasta fără întârziere pe deoparte la cunoștința dlui rector, iar pe de alta la aceea a celorlalți domni colegi pe cari îi invităm să ia parte la o consfătuire ce va avea loc la Universitate în ziua de 8 I. c. ora 6 p. m.

C. R. Motru, D. Evolveanu, C. Dimi-trescu-Iași, S. Măndrescu, G. Murnu, V. Pârvan, I. Bianu, M. Dragomirescu

„In întrunirea de astăzi, 8 Iunie, orele 6 p. m., ne asociem la hotărârile 1 și 2 luate de colegii noștri dela facultatea de litere în ședința dela 6 I. c.

D. Voinov, D. Bunghețianu, dr. A. O-breja, I. Mihălcescu, I. Atanasu, Ec. I. Popescu-Mălăești, I. Cornoiu, Dr. B. Cireșeanu, G. G. Longinescu, G. G. Longinescu, G. Țițeica, Sava Atanasu, dr. Șt. Minovici, N. Dobrescu, dr. Petrini-Galați, S. Mehedinți, dr. Gerota, D. Burileanu, D. Emanuel, dr. Proca, N. Iorga, At. Sion.

„Sunt exact de părerea colegilor aci semnați, dar pe considerațiile:

1. Că intenții politice conduc toată mișcarea contrară;

2. Că nu e bine să se creeze precedentul de a se lăsa soarta Universității în mâinile unei singure facultăți. Ce ar fi dacă facultatea de litere s'ar opune în corpore rectorului ce se va alege mâine? Precedentul urât trebuie suprimat în fașe;

3. În sfârșit că blamul adus rectorului revine în definitiv profesorilor ce l'au votat, învinuți de a nu fi votat conform conștiinței lor universitare.

P. E. I. a. d. e.

Demisia dlui I. Bogdan din partidul conservator.

D. I. Bogdan, rectorul Universității, a trimis dlui Gr. G. Cantacuzino, președintele clubului conservator, următoarea cerere:

București, 22 Iunie 1912.

„Prea stimabile dle președinte!

De mai mulți ani am observat o tendință pronunțată a partidelor politice de a se amesteca în afacerile interioare ale Universității, tendință care o împiedecă să-și îndeplinească

scopul înalt, științific și educativ, pentru care este înființată.

Am luptat totdeauna contra acestei tendințe.

Spre a putea continua în deplină libertate, această luptă, în care prietenii mei politici nu m'au sprijinit cum ar fi trebuit să mă sprijinească, mă văd silit să vă prezint demisiunea mea din comitetul executiv al partidului conservator și să vă rog a comunica dlui P. P. Carp eșiră mea din acest partid, al cărui membru am fost dela 1901 până astăzi.

Mulțumindu-vă, onorate domnule președinte pentru bunele sentimente ce mi-ați arătat cât timp am fost colegi în comitetul partidului, vă rog să primiți asigurarea deosebitei stime ce vă voi păstra și de aci înainte.

Al d-voastră devotat

Ion Bogdan”.

Dr. Oscar Jászi

despre formarea statelor naționale și chestia naționalităților.

— O recenziune. —

(Continuare.)

De Dr. Cassiu Maniu.

Paginile următoare cuprind secțiunea a doua și tratează despre spiritul public în evul mediu și despre statele moderne naționale.

Dr. Jászi procedează metodic știind prea bine ce problemă de Hercule și-a propus și învingând greutatea ce apasă pe scriitorul politic, dacă încercă să vadă și să spună limpede, fără încunjur, legile evoluției în chestiuni politice-naționale de actualitate. Numai în acest fel putem înțelege eroica sa stăruință de a pătrunde chiar în amănuntele adese abia descifrabile ale unei epoci atât de depărtate în felul de gândire de noi, — de a combina acest talent scrutător cu talentul, ce caută și savurează marile ansambluri, liniamentele generale ale unei epoci; cu talentul acesta descoperitor de legi științifice, dacă este împreună cu justea analizei celei ascunse dintre evenimentele istorice.

În primul capitol trec pe dinaintea ochilor sufletești acuz lumina orbitoare a ideii religioase și a papatului — acuz umbra ce învalua spiritul omenesc încătușat pe acele vremuri de bezna ignoranței în toate ramurile științelor. Ne găsim în epoca de fier a popoarelor și cea de aur a regilor. Popoarele sunt încă inconstiente. Orice trecut le lipsește. Suntem chiar la începutul civilizației tuturor marilor popoare de azi! Uni-

cul și singurul sublim mehanism al conservării popoarelor și întemeietor de viață colectivă spirituală, — Biserica lui Isus, — abia la 323 d. Chr. este ridicată în stat la rangul ce i se cuvine. Ideia religioasă numai la începutul evului mediu pune în lucrare opera sa cea mare: regenerarea morală a individului — a popoarelor, și înobilarea formelor de conviețuire. Credința creștinească intră în categoria forțelor ce zidesc coeziune în sânul popoarelor dând nou spirit întregii vieți sociale. Individul în măsura progresului general moral creștinesc se trezește tot mai mult la conștiința destinului sale, și a vredniciei sale omenești. Astfel pe încetul se organizează dela sine o mentalitate mai spirituală, mai judicioasă, mai neatârnată de puterile lumești. Se formează al doilea factor de coeziune: solidaritatea în schimbul de bunuri, în asigurarea bunei stări, ce nu se poate fără de răspândirea bunelor moravuri obștești, creștinești, — fără respectul reciproc — fără buna înțelegere. Din aceasta bunăstare și bunăînțelegere se naște o viață obștească mai liniștită și mai capabilă spre a jertfi cât de cât pe altarul culturii: limbei, — a muzelor — a științelor. Aceste se petrec între veacul al IV și al XII. Mai târziu în creațiunile artistice în literatura sa fiecare popor se regăsește și află că fiecare popor are geniul său propriu național, începe a se afirma originalitatea popoarelor. Afirmarea geniului național compoartă expansiunea popoarelor începând dela veacul al XII-lea și aduce cu sine războaie naționale. În urma acestora popoarele devin tot mai conștii de individualitatea lor istorică, și în mijlocul marilor bătălii date pentru existența națională toți uită conflictele provinciale și se adună cu toții în jurul drapelului național.

În proporțiune dreaptă cu evoluțiunea acestor factori ai coeziunii se răspândește conștiința națională la neamuri.

Are mult drept Dr. Jászi când e de aceea părere că lumea medievală este negațiunea principiului național, căci istoria ca martoră a vremilor „ne” dovedește, că la producerea ideii naționale se cer toți factorii religioși și culturali amintiți. Numai acești factori pot face cea selecțiune sublimă, cea înobilare a rasei, ce pregătește un popor pentru înțelegerea și cinstirea ideii naționale, azi atotstăpânitoare.

Evul mediu este o războire întreruptă, o juruire — și frângere de credință între puterile ostășești cele mari și cele mici. Populațiunea teritoriilor mici plătește tribut cuceritorului învingător, care îl apără pentru aceasta fără ași mai bate capul cu limba, cu rasa ei. În Gallia după războaiele civile din veacul al VII erau 300 state, neatârnată între ele. În Germania încă și pe la sfârșitul veacului al XVIII erau 345 state Peste tot întreaga Europă tot o așa înfățișare politică avea zice Ch. Seignobos în, *Historie politique de l'Europe* pag. 265.

Statele aceste mici trebuie să le închipuim ca corpuri politice de sine stătătoare, cu legiferare, cu monetărie, cu oaste, cu dinastie, cu patriotism și adese cu limbă deosebită. În astfel de împrejurări partea întâi a evului mediu nu cunoaște simptomele stăruinței de a unifica țeara naționalmente. Cu mare pătrundere psihologică zice istoricul Freeman: „Englezul în întâiele zile ale cuceririi normanzilor a simțit po-văra stăpânirii străine și a știut, că năcazurile „sunt pricinuite de dominațiunea străină. Dar „n'a învățat să dea expresiune într'o formulă a „naționalismului sentimentului oprimării sale. „Luptele moderne naționale ar fi fost ceva neîn-„teles pentru oamenii din acele vremuri bătrâne”.

Historical Essays III. Series pag. 176, 177.

Dr. Jászi constată că cugetul contopirei, asimilării, al unității naționale este un produs mai nou, este produsul concentrării curentelor mari de valori în mâinile celor dela putere. Aceasta concentrare de valori se petrece mai întâi în Franța și în Anglia.

— „Românul“ se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

lui, de dragostea copiilor și de nefermura mea admirație...

*

Cine ar fi crezut atunci că flutură umbra morții deasupra trăsorii care l' ducea?... Când cetesc acum că s'a prăbușit de fulgerul unei clipe, stau uluit și nu mi pot închipui nicidecum imaginea stranie a morții lui Caragiale. Un nenea lăncu neputincios, cu grumazul plecat de povara bătrâneții, sau un Caragiale cu mâinile încrucigate pe piept, amuțit pentru totdeauna, niciodată nu mi-a trecut prin mînte. Cum să se închidă pe vecie ochii lui cari pătrundeau sufletul și strănceau de departe ca două sulți de argint? Ce să facă pământul cu ei?... Cum să se împace cu re-șosul de veci creierul lui pururi frământat, acest complicat și sensibil seismograf intelectual, care nu avea clipe de odihnă?... Rămâi înfrînt, pro-și se moaie brațele... Te cuprînde în mreața gândul zădărniceii tuturor celor omenești, și supune un desgust de materia urîtă, de carnea care ne ține în stăpânirea ei... Îți vine par'că să'ți îngi în două condei și să'l arunci ca pe o mătă nebrebnică... La ce e toată goana asta înșitoare, când ursita nu acordă nici un pri-văgiu celor aleși, când domnesc pe deaîntregul aceiași legi, când și Caragiale a putut să moară...

Ca mâne au să'l îngroape și i-se va topi țăr-... Vremea va trece... Vor veni oameni învâ-

țați să-i cântărească scrisul, profesori cu ochelari să-i descifreze cărțile, să scrie studii cu adnotații despre Conul Leonida sau Cațavencu... Au să'l claseze, să-i deie locul cuvenit în istoria literaturii, să-i facă un monument la Bellu...

Noi însă, cari am avut norocul să'l vedem și să'l auzim vom rămânea toată viața stăpâniți de senzația că prin moartea lui Caragiale s'a deschis o prăpastie, s'a făcut un gol în natură, ca de-o perturbație cosmică. Cu cât va trece vremea, va crește tot mai mult silueta lui și vom rămânea totdeauna vrăjiți de farmecul lui nenea lăncu. Îi vom spune poveștile, îi vom repeta glumele. Se vor crea legende și personalitatea lui va lua proporții mitice. Generațiile viitoare nici nu vor putea înțelege dacă peste tot din strălucirea unei minți s'au intrupat vreodată astfel de raze orbitoare...

Peste un sfert de veac trecând cutare bătrîn dealungul străzii oamenii își vor scoate pălăria înaintea lui și-i vor deschide drumul cu respect...

Ce merit are moșul ăsta, de-i faceți atâta cinste, va întreba cutare băiețandru...

— A cunoscut pe Caragiale, vor răspunde cu toții. „Luceafărul”.

Cronică din Paris.

Plagiatorul lui Caragiale. — Intru gloria unui precursor al aviațiunii. — Grisetele dela 1830. — Schimbul de copii franco-anglo-germani pe timpul vacanțelor de vară.

Paris, 5 Iulie.

Intr'adevăr, după cum au anunțat ziarele românești, la teatrul „Variétés” s'a reprezentat piesa „Une mit de Pagues”, care nu este decât o nedibace punere pe scenă a celei mai populare din nuvelele lui Caragiale. Am asistat și eu din pură curiozitate la piesa dlor Keim și Gragnon; și am părăsit teatrul întristat, iritat, în urma acelei drame senzaționale, deșirate, stângace, de o psihologie rizibilă, de un interes indoelnic, care în momentul când ar trebui să te țină gâfâind sub umbra ei impresiune, te face să zâmbești, apoi să tresari enervat ca la auzul unei note false și stridente. Să nu vă îndoiiți un singur moment: subiectul piesei dela „Variétés” este același ca al „Făcliei de Paște”, și nimic nu-i indică izvorul, după cum ați scris. Dar — Doamne! — ce depărtare dela arta sobră și profundă cu care este compusă nuvela lui Caragiale, până la grotesca succesiune de acțiuni mărunte și deslinate a piesei dlor Keim și Gragnon. Mi-a venit fără voe în minte versul lui Racine:

Coment en un plumb vil l'or pur s'est-il change?

„Cum au putut să cunoască autorii francezi nuvela lui Caragiale? Foarte ușor, socot eu. Acum vre-o șase sau șapte ani a apărut la Paris, publicațiunea „Revue Latine” sub direcțiunea prințului Brîncovan. Intr'unul din numările acestei reviste s'a tipărit o admirabilă versiune franțuzească a „Făcliei de Paști”, versiune făcută, dacă nu mă'nșel de dna Bengescu. Acum vre-o două luni iarăși a mai apărut la Paris o cărticică conținând traducerea în aceeași limbă a nuvelei lui Caragiale, sub semnătura: A. Clarnet. După cum vedeți, materialul nu a lipsit dlor Keim și Gragnon — și trebuie să vă spun în paranteză că, deși numele scriitorilor și autorilor dramatici francezi îmi sunt mai degrabă familiare, aceste două nume le cetesc pentru întâia oară în viața mea cu acest prilej nesocotit.

— În momentele de față când geniul latin cucereste aerul cu atâta semetie și când, pe câmpia dela Aspern, inginerul Vlaicu face onoare mândrei noastre rase, cred că o să vă intereseze știrea că în astă seară am asistat la o mare serbare organizată la Sorbona intru gloria unui alt mare latin: Leonardo da Vinci, precursorul aviațiunii. Inițiativa acestei solemnități aparține Ligei franco-italiene. În amfiteatrul Sorbonei, decorat cu minunatele frescuri ale lui Puvis de Chavannes — a cărei soție, știți, a fost româncă — s'a inaugurat un bust al marelui florentin. Și în fața celui chip senin, cioplit în marmoră, d. Poincaré, prim-ministrul francez, a rostit un discurs unic ca căldură comunicativă, prin care a exaltat geniul latin în toate mărețele lui manifestări. Momentele au fost într'adevăr înăltătoare. Fără de voe mi-au trecut prin minte clipele din istorie, pe cari descendenții romanilor le-au ilustrat pe veci prin calitățile lor. Și mi-a venit să zâmbesc la gândul că rasele germane și slave au putut rosti odată cuvintele: „decăderea popoarelor neo-latine...”

— Pe bulevardul Jules Ferry se înalță statuia unei gingașe pariziene, delicată și duioasă, cu bucle de păr inelate revărsându-i-se pe umeri sub o pălărie de formă florentină. Artistul care a sculptat această statuie a știut să dea gingașei femei, expresiunea vioale și totdeodată melancolică care caracterizează pe tinerile lucrătoare pariziene. Căci monumentul în chestiune e dedicat grisetele dela 1830, de către locuitorii marelui oraș.

Grisetele dela 1830! Rasa lor nu e cu totul dispărută, dar cu câtă greutate le mai găsești azi în imbulzeala egoistă a Parisului... Grisetele dela 1830! Ele simbolizau delicateta, idealismul, curajul muncii, plăcerea de a trăi; în sufletul lor setos de tot ce era frumos și bun se întâlneau în gradul cel mai înalț virtuțile femeii franceze. O epocă întreagă a apus odată cu ele. Și pe dinaintea ochilor îmi trece viziunea modestelor mansarde cu ghiwece de flori, cu canari în colivii mărunte, cu uruitul mașinei de cusut, însoțit de glasul limpede al lucrătoarei, ce cânta romanțele zilei. Nici odată poate gingășia femeiască n'a fost mai bine simbolizată ca atunci. Grisetele Pariziene erau virtuoaase, muncitoare, veșnic mulțămite, cu o mantă ușoară de melancolie în visurile lor. Cât de puțin cunosc Parisul aceia cari susțin cu o convingere că marele oraș a fost și este un focar de viață dezordonată... E adevărat că la noi viațile omenesti au puțința să se manifesteze, dar și virtuțile ating aici punctul lor extrem. În atmosfera su-

praînălțată a Parisului calitățile ca și defectele ajung la ultima lor dezvoltare. Și astăzi încă poți citi la rubrica faptelor diverse ale ziarelor, alături de știrea că o femeie și-a ucis soțul în complicitate cu amantul ei, o altă notiță în care se vorbește de soția ce s'a sinucis pe mormântul bărbatului ei, neputându-i supraviețui...

Grisetele dela 1830! E așa de indiușătoare starea sufletească pe care o încerc ori de câte ori trec prin fața statuei de pe bulevardul Jules Ferry, inaugurată acum două luni. Și-mi spun cu o oare-care vanitate că uimă în Franța, că unmai la Paris întâlnești cazul ca burgheziimea să-și amintească cu pietate și cu delicateta de virtuțile și de gingășia lucrătoarelor pariziene din epoca romantică, tumultuoasă și idealistă dela 1830.

— O chestiune importantă îi preocupă pe părinții de familie, acum pe timpul vacanțelor. Este vorba de schimbul care este obiceiul să se practice între părinții francezi, englezi și germani. Adecă, părinții francezi își trimit copii pe tot timpul verei în Anglia sau Germania, în gazdă la vre-o familie din aceste țări, iar în schimb primesc să găzduiască ei în Franța pe copiii corespondenților lor respectivi.

Admiteți că obiceiul acesta e demn de imitat. Micii francezi, engleji sau germani au astfel prilejul să cunoască admirabil de bine moravurile, limba vecinilor lor, să intre în contact direct cu ei și să-și petreacă vacanțele într'un mod pe cât de plăcut pe atât de util. Cu acest chip ei învață multe și mai întâi de toate a stima și a respecta pe locuitorii țărilor învecinate, ceea ce contribuie la slăbirea urei de rasă. Micii excursioniști învață apoi să se dedea la studii comparative între stările de lucruri dela ei și dela ceilalți, studii cari, când se fac mari, le va ajuta să inite pildele bune și să evite pildele rele ale vecinilor lor. Profitul este, după cum vedeți, reciproc. Unde mai punem că părinții lor fiind în contact indirect cu părinții copiilor formând obiectul schimbului sus numit, cultivă și ei între dânsii relațiuni leale și curtoaze.

Ideia mea ar fi că aceste pilde nu ar fi rău să fie urmate și de românii din Ardeal ca și de cei din Regat. Cât de frumos ar fi ca micii români să-și cunoască reciproc frații de dincolo de hotare și să-i cunoască din vreme. Cei din Ardeal s'ar simți mândri de a avea prilejul să contempleze o Românie falnică, independentă și bogată, iar cei din Regat ar lua dela frații lor de dincolo de Carpați pilde mărețe de energie, de muncă, de statornicie neînfrântă pentru limba și credințele strămoșești.

C. R. B.

Scrisoare din Iași

Reflexii la înmormântarea unui erou: locotenent Caranda. — Un dar lăudabil. — Țărani din regat în Bucovina. — Inițierea unei facultăți de farmacie pe lângă universitate.

Iași, 24 Iunie (7 Iulie).

Vineri, pe o vreme ploioasă și tristă, a fost înmormântat aci — în orașul său de origină — prima victimă a aviațiunii române, tânărul erou Gheorghe Caranda.

Iașul are așa dar dureroasa cinste de a fi dat cea dintâi jertfă pentru asigurarea succesului aviațiunii românești. Și nu e prima și ultima jertfă pe care o face pentru neamul acesta...

Moartea tragică a tânărului ofițer — după părerea colegilor săi: un bun camarad și un adevărat caracter — a zguduit inimile tuturor celor până la cari a ajuns trista veste, umplându-le în același timp de o sinceră admirație, pentru curajul întreprinzător, a cărui victimă a căzut.

O viață clocotitoare, o energie impetuoasă în mers, un viitor surăzător... au fost desființate într'o clipă, ca și cum nici n'ar fi existat vre-odată, de mâna nevăzută a fatalității crude. O familie a fost lipsită de unicul ei sprijin; armata de un viteaz; patria de unul dintre cei mai buni fii. Pentru ce?... Zădarnic îți întrebii inima abătută... și urmezi resemnat nesfârșitul convoi de fețe înlăcrămate, ce întovărășesc masa neinsuflețită și diformă, care este acum trupul neinsuflețitului locotenent Caranda...

Cu toată vitregia vremii, care pare că se asociase la o durere unanimă, l-a petrecut foarte multă lume, și mai ales camarazi, la gura de pământ ce avea să-l înghită pentru vecie. Onoruri militare deosebite i s'au făcut, pentru că în momentul, în care trupul i-a fost ridicat în trenul ce l-a adus dela București la Iași, a fost decorat de cătră M. Sa Regele, prin generalul Popovici, secretarul general al ministeriului de război, cu „Virtutea militară.”

La gară serviciul divin a fost oficiat de cătră arhiereul Antim Petrescu, vicarul Sf. Mitropolii; iar prohodul, la Mitropolie, de cătră însuși I. P. S. S. Mitropolitul Pimen, care a rostit cu acest prilej un scurt și emoționant cuvânt. La cimitir, și-au luat ultimul adio, în cuvinte mișcătoare până la lacrimi colonelul Cernătescu, comandantul regimentului 13 de infanterie din Iași, maiorul Macri, șeful, școlii de aviațiune și câțiva colegi, ofițeri aviatori.

Intr'un colț, vădit emoționat, azista la trista ceremonie un atașat militar străin: un francez. Se va fi gândit poate la nenumărații săi frați, cari ca și acesta au căzut pe câmpul de luptă pentru cucerirea văzduhului, spre folosința întregii omeniri. A făcut un gest, care-i trada nobila sa fire de francez...

Apoi, în simfonia tristă a unui cântec de îngrupare, bulgării cădeau unii peste alții, grăbindu-se să ascundă o nedreptate a soartei în pământul negru...

...Caranda nu mai este. A rămas însă spiritul său eroic, ce va pluti mereu, însuflețindu-i cu îndrăzneala sa curagioasă, pe camarazii ce au rămas să ducă la bun sfârșit opera, pe care dânsul a pecteluit-o cu suprema jertfă a ființei sale.

Iar voi, frați ardeleni, când îl veți privi la Arad pe Vlaicu, admirându-l cum se joacă prin văzduhul, pe care și l-a supus de mult cu uimitorul său geniu, gândiți-vă o clipă și cel ce a fost Caranda, primul nume, ce va fi înscris în istoria aviațiunii românești, pe pagina îndoliată a jertfelor naționale...

De mult se străduesc studenții ieșeni să facă un cămin, pentru colegii lor lipsiți de mijloace materiale. Adunaseră până acum, prin două donații: a colonelului Langa și a ministeriului de instrucție, 52 de mii de lei.

Iată însă că zilele acestea un dar, destul de însemnat, constând dintr'un imobil în valoare de 12 mii de lei, vine să le mărească speranțele, că vor vedea mai curând realizată ideea frumoasă pentru care se străduesc de atâta amar de vreme.

Darul e cu atât mai lăudabil, cu cât vine dela două persoane modeste, doi învățători pensionari: soții Eftușescu, domiciliați în Iași.

E o bună lecție pentru marii noștri bogătași, cari nu se pricep să trăiască decât pentru dânsii, risipindu-și banii prin tripourle dela Monte-Carlo.

Țărani români din regat încep a da semne de viață; și, nu poate fi o veste mai îmbucurătoare decât asta.

Băncile și cooperativele sătești, ce se înmulțesc într'o proporție mereu crescândă; participarea, în număr atât de apreciabil, la desvelirea statutei lui Vodă Cuza; sprijinul și interesul ce-l poartă secțiunilor Ligei Culturale cari au început să se inițieze și la țară... întăresc tot mai mult în convingerea noastră.

Prilejul ca s'o afirmăm din nou, ni l-a dat vizita pe cari o fac acum în Bucovina, pentru studierea organizațiilor cooperative și a gospodă-

riilor sătești de acolo, 15 țărani din satul Cucuteni, jud. Iași, sub conducerea unui harnic agronom; d. Constantinescu.

Excursii, de felul acesteia, pot face țărânului nostru, rămas atât de în urmă, cea mai nimerită școală.

Se anunță, că în urma stăruințelor depuse de către actualul rector, d. Dr. Gh. Bogdan, universitatea din Iași va avea dela 1 Octombrie încă o facultate: de farmacie, care va elibera și diplome de doctori.

Rămâne de satisfăcut încă o veche dorință: crearea unei facultăți de teologie, de absolută necesitate în capitala Moldovei — știut fiind că facultatea din București dă prea puțini licențiați, față de marele număr de care e nevoie pentru regenerarea clerului nostru, inferior celui românesc de peste hotare.

St. P. Moldovanu.

Serisoare din Lăpușul-unguresc

Inteligența română din Lăpușul-unguresc și jur ca în toți anii așa și anul acesta manifestă un interes viu pentru mișcările culturale și sociale românești pe cari cu mare greu a putut să le încetățenească în acest ținut o mână de oameni însuflețiți.

Poporul din aceste părți mai ieri alaltăieri nici idee n'avea de existența instituțiilor noastre culturale, în pătura cărturarilor stăpâna o apatie neînțeleasă față de mișcările de interes obștesc, cultural și social.

Despărțământul Asociației are în prima linie meritul de a fi rupt ghița nepăsării generale în acest colț frumos românesc. Incetul cu incetul inteligența și poporul s'au înrolat sub stindardul mândru al culturii românești. La un an și ceva după organizarea noului despărțământ al Astei, s'a înființat comitetul filial al Societății pentru fond de teatru român. Iar azi aceste două surori lucrează cu mult zor și mână în mână pentru crearea unei vieți culturale și sociale românești.

După expoziția frumoasă etnografică ce a organizat-o acum doi ani despărțământul Asociației, comitetul filial al fondului de teatru, anul trecut, prin o trupă de diletanți a reprezentat piesa „Cinel-Cinel”, de Alecsandri, cu un succes frumos, a aranjat apoi cu concursul teologilor gherlani un concert, iar anul acesta în ziua de sf. Petru organizează un concert artistic, cu concursul doarei Aca Barbu și al artiștilor noștri iubiti Crișan—Mărcuș.

Pregătirile pentru acest mare eveniment artistic s'au făcut de cu bună vreme și decurg și azi cu mare zor; publicul românesc din loc și jur așteaptă cu nerăbdare pe acești ilustrii reprezentanți ai artei noastre românești.

Vom avea deci și noi ocazia rară de a ne delecta în frumoasele noastre doine românești, cântate cu simț și pricepere cum numai Crișan și Mărcuș știu să le cânte. — Comitetul aranjator speră, că publicul românesc va ști să îmbrățișeze cu cuvenită dragoste pe acești trubaduri ai noștri, cari în străinătate au știut să câștige fală numelui de român. Sperăm deci că concertul din 12 Iulie va fi o mare și demnă manifestare culturală și socială a Românilor din aceste părți.

Coresp.

Din Bihor.

— Corespondență particulară. —

Dacă am răsfoi ziarele românești de acum patru-cinci ani, ba să zicem și mai dinainte adeseori întâlnim vești bune și înveselitoare despre mișcarea culturală-socială românească din Oradea-mare, Beiuș, Tinca și din alte centre românești mai mici ale oropsitului Bihor.

Erau timpuri, când cetitorul își da seama, că și Bihorul își desface aripile și începe o eră mai bună, încurajat de mișcările românești din alte centre.

Cu tot începutul bun ce s'a făcut pentru luminarea poporului Bihorean de vre-o doi-trei ani încoace, prea puțin, sau poate chiar de loc, nu s'a putut celi despre viața românească în așa măsură după-cum ar trebui să fie. Afară de petreceri pentru popor nu se face nimic în timpul din urmă decât rar.

Eu cred, că cauza împejurării acesteia nu zace în aceea că fruntașii vieții românești bihorene ar fi lăncezit în muncă și zelul lor pentru tot ceea ce este românesc, ci pe deoparte este a se căuta în faptul că simptomele trădării își întind aripile lor de corbi în atmosfera sinceră a poporului supus în neștiința oarbă pe de altă parte, cred, că modestia, i-a îndemnat pe unii să nu aducă în vileag pentru fala și mărirea faptelor demne, dacă au făcut ceva bun, ei s'au mulțumit cu aceea, că au lucrat și vor lucra pe toate terenele culturale și că accia între cari s'au desfășurat lucrările lor, au știut aprecia și de fapt apreciază și astăzi rezultatele frumoase ale muncii lor cinstite.

Cu deosebire în anii trecuți s'au manifestat destul de adevărat buna pornire și zelul de lucrare al unor fruntași doritori de a ne întări și ridica și pe noi, cari pe aici suntem expuși cu deosebire cutropirei materiale și culturale din partea elementelor străine.

Cu bucurie a trebuit să fie pentru Bihoreni anul, când s'a pus bază înființării institutului de bani „Bihoreana”, care dela înființarea ei și până astăzi și-a împlinit misiunea sa culturală și economică. A lucrat și lucră cinstit, împărțind în tot anul cvote însemnate pentru scopuri filantropice, susținând în Oradea Masa studenților orădani. Și tocmai faptul, că a lucrat și lucră cinstit are urmarea că „Bihoreana” în ochii străinilor este recunoscută de institut solid și puternic. De doi ani și mai bine institutul e sălășluit în casele sale proprii în locul cel mai frumos și fiind edificiul vechiu, s'a proiectat pe anul viitor edificarea unui edificiu mareț. Acesta este un eveniment însemnat din punct de vedere românesc. Vizavis se află edificiul fundației Nicolae Ziga, al cărui nume se păstrează cu sfîntenie pentru faptele sale nobile, în dreapta și în stînga se ridică pompos turnurile bisericilor surori, iar în nemijlocită apropiere, frumosul palat episcopesc și un nou edificiu cumpărat de conzistorul gr. or., astfel că în jurul „Bihorenei” este centrul românesc.

Fără îndoială prin edificiul „Bihoreana” am câștigat și ar fi încă un lucru însemnat ca Orădani ar înființa și casină românească. Inteligența este destul de număroasă ca să poată susține o casină românească poate mai bine decât Beiușul și putem crede, că „Bihoreana” cu noul local proiectat va pune la dispoziție casinei un local separat, care să fie zilnic locul de întâlnire al Românilor nu numai din centrul dar și din jur și atunci și studențimea juridică ar păși fumul cafenelelor.

Ca în toate centrele românești așa și în Oradea-Mare s'a pus bază despărțământului Asociației, care putem zice că nu este unul dintre cele mai vechi despărțăminte. Dovadă, că în

Bihor a trebuit să treacă mai multă vreme până ce conducătorii poporului au putut să pună o bază Asociației. Dela înființarea despărțământului și până astăzi s'au părădat în fruntea Asociației bărbați harnici și apreciați de toată obștea românească.

Cum am amintit despărțământul a avut întotdeauna în frunte bărbați vrednici, dar fie organele conducătoare cât de bune, funcționeze ele cât de bine, progres se poate obține numai atunci, când mediul în care organele sunt menite a lucra, se arată destul de înțelegător, față de scopurile mărețe ale Asociației.

Deoarece despărțământul Oradea-Mare al Asociației singur nu putea satisface datoriei impuse de statutele Asociației, s'a dismembrat, așa încât în Bihor s'au format despărțăminte nouă, în Beiuș, Ceica, Marghita și Tinca.

Toate despărțămintele amintite și-au arătat interesul față de scopurile mărețe ale Asociației cu deosebire Beiușul s'a învederat mai bine și mai mult decât ori și care dispunând și de forțe îndestulătoare.

Dintre despărțăminte cel mai nou este despărțământul Tinca și inteligența din Tinca, care nu numără decât șase familii se nizuiește, ca între împrejurările grele între cari s'a pus bază despărțământului să satisfacă datoriei ce are nu numai față de Asociație ci și față de neam.

Dela înființarea sa, din 12 Februarie st. n. a. c. până acum s'au ținut două prelegeri în 23 Iunie st. n. în comuna Cociuba. Au luat parte dnii Dr. Andrei Ille, direct. desp., Dr. Aurel Pinția, vice-direct. desp., Romul Barbu, cassarul desp., Eugen Sibian, secret. desp., Popp Sever, Cornel Cosma, Teodor Ristin, Nicolae Coroiu, după aceea preoți și învățători din comunele învecinate. După serviciul divin adunarea s'a ținut în curtea bisericii. Adunarea a fost deschisă de d. Dr. Andrei Ille, direct. desp., care a arătat scopul Asociației. Prelegători au fost d. Dr. Aurel Pinția, vice-pres., despre „concubinată și urmările lui”. și d. Eugen Sibian despre „tovărășii și foloasele lor”. Ambele prelegeri au fost ascultate cu viu interes de popor. După prelegeri întrunind numărul membrilor prescriși de regulamentul Asociației s'a pus bază unei agenturi, împărțindu-se douăzeci de broșuri din biblioteca Asociației. A doua prelegere s'a ținut în 30 Iunie st. n. în comuna Batăr. Prelegători au fost tot d-nii Dr. Aurel Pinția și Eugen Sibian despre care s'a scris în nrul 136 al „Românului”.

Prelegerile începute sunt de folos și cu atât mai mult vor folosi când preoțimea și învățătorimea, care este în continuă atingere cu poporul, li va da sfaturi și povățuindu-l ca să se înscrie la Asociație, căci viața poporului nostru e strâns legată de viața Asociației, care va fi înfloritoare și în singuraticile despărțăminte numai atunci, când fiecare Român de bine nu numai că se va face membrul acestei instituții culturale, ci va reprezenta în sine și prin sine concepțiunea Asociației, dezvoltând zel și interes pentru promovarea, dezvoltarea și realizarea scopurilor ei mărețe. S.

„VÁROSMÁJOR SANATORIUM ȘI HYDROTHERAPIE”

Budapest, Városmajor-u. 64.

Director:
Dr. ADALBERT COSMUTZA.

FILIALA DIN ARAD,

Bulevardul ANDRÁSSY n-rul 20.

(Palatul Fischer Eliz)

BAZARULUI DE DANTELE din Budapesta

va aranja

Vânzare ocazională



pentru vară.

Mătăsuri cor. 1:16; materii de dantele dela 48 fileri în sus; dantele dela 2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri în sus; ciorapi de muolin de mătăsa dela 85 fileri în sus; resturi de dantele cu preț sczut de 50%.

Correspondență de pe Murăș.

Ministrul Filipescu din România — la Deda. — Activitatea protopop. Vasile Duma. — Fonduri culturale școlare. — Serbarea centenarului pedagogiei din Arad.

Intr'o după amiază din luna Iunie în Deda era o liniște mormântală, când din depărtări considerabile la urechile mele ajunge un zgomot lugubru; mai câteva minute — și în fața noii biserici se oprește un automobil elegant, și se dă jos din elegantul automobil ministrul de război al României: dl Filipescu cu doamna însoțiti de secretarul ministerial. În timpul acesta o mulțime de popor se adună în jurul rarilor oaspeți.

Oaspeții schimbă câteva cuvinte cu cei de față apoi își exprimă dorința de a cerceta noua biserică, — imediat dorința li se împlinesc și domnul ministru intră în biserică, cercetează pictura și decorațiunea, de care rămâne încântat. „E sublim” — a zis dl ministru, apoi și-a luat adio, s'a urcat în automobil și a plecat către Reghin, unde a rămas până în ziua următoare.

Am scris în rîndul trecut despre noul protopop al tractului Reghin: Vasile Duma, tractul îl aștepta cu brațele deschise căci în dsa se puneau multe speranțe — și iată-l între noi. Activitatea și-a început-o cu examenele din acest tract; conducându-le într'un mod vrednic de admirat. La fiecare școală și-a însemnat neajunsurile, salarizarea învățătorilor, recvizitele de învățământ și imediat după examene a început să dea ordine pentru procurarea tuturor recvizitelor și pentru sanarea neajunsurilor. — E acesta un semn bun pentru prosperarea poporului de sub conducerea acestui harnic protopop, și noi dorim fiecărui tract un asemenea conducător.

E lucru știut că aproape în toate comunele învățătorii întâmpină cele mai mari greutăți la începutul anului școlar: prin lipsa de manuale la copii săraci. Părinții săraci nu voesc ori nu pot cumpăra manuale pentru copii. Spre scopul acesta învățătorii din Deda au înființat în Februarie un „fond cultural al școlărilor” cu următoarea menire: „Fiecare copil de școală are să aducă în fiecare săptămână 1 crucer (2 fileri). Bani îi încasează un cassar ales dintre copii, care e supravegheat de doi controlori tot dintre copii. Sâmbăta seara apoi cassarul predă banii învățătorului care îi depune la bancă.

Fondul se alimentează încă din solviri benevole dela particulari. Părintele Ioan Vodă sărind în ajutorul acestui fonu a dispus ca în biserică să se poarte al doilea disc în favorul fondului cultural al școlărilor; și acest fond din Februarie a. c. până în ziua de astăzi numără 149 cor. 60 fileri care sumă e depusă la banca „Mureșana” din Reghin și se fructifică cu 5 procente. Recomand acest sistem preoților și învățătorilor spre ușurarea misiunii lor.

Eu nu știu, am tot citit de serbarea centenarului pedagogiei din Arad, unde avem un centru românesc așa de frumos, dar nu știu când se va serba centenarul*) acestei pedagogii care a revărsat lumină în toate părțile locuite de Români. E bine să se serbeze în Septembrie, și cu această ocaziune, toți acei indivizi cari au studiat în această pedagogie și sunt în viață, să iie

*) Serbările centenarului vor avea loc la toamnă. Ziua și programul se vor publica din vreme. Red. „Rom.”

parte la serbare întru memorarea profesorilor cari și-au expus viața luminând zbuciumatul popor românesc.

Deda, la 8 Iulie.

Gregoriu Ceontea.

Dela „România Jună” din Viena.

În sfârșit i-a reușit societății „România Jună” să îplinească una din dorințele multor generații părăndate printr'înșă, să editeze *monografia sa istorică*, scrisă de dl Ion Gramadă, cunoscut publicului cetitor din interesantele sale articole istorice apărute în „Viața Românească” și în alte reviste și jurnale.

Această lucrare, care cuprinde atâtea date nouă privitoare la viața noastră culturală și trebuie să intereseze pe ori ce Român, a fost executată în condițiuni excelente de „Concordia” din Arad, tipografia partidului național român din Ardeal.

Venitul curat, ce va reuși din desfacerea monografiei editate de societatea „România Jună” cu mari jertfe, e menit pentru idealul de decenii al tinerimei grupate în jurul acestei vechi instituțiuni românești: *crearea unui internat pe seama studenților români din Viena*, în vederea căruia, ori ce suprasolviri vor fi un însemnat obol pentru realizarea aceluia alumneu și se vor publica pe cale ziaristică.

Desfacerea monografiei a luat-o asupra sa cu mult devotament membrul nostru dl Ionel Tilea, Sibiu (Nagyszeben) Schulgasse 8, căruia, rugăm să i se adreseze toate corespondențele privitoare la desfacere, la prețul exemplarelor și la eventualele suprasolviri.

Prețul unui exemplar: pe hârtie simplă 3 cor. (România 4 lei), pe hârtie de lux 5 cor. (România 6 lei).

Viena, la 7 Iulie n. 1912.

Pentru „România Jună”:

D. Marmeliuc,
președinte.

Simion S. Benea,
secr. de externe

Cronică externă.

Turburările monarhiste din Portugalia. În Portugalia regalității au încercat în zilele trecute iarăși a încena turburări, dar încercarea lor a fost zădărnicită. De când a fost alungat regele Manuel din Portugalia, regalității au agit poporațiunea în mai multe rînduri, dar guvernul republican a aflat totdeauna măsurile necesare, ca revoluția să fie înăbușită, îndată ce și ridica capul. Mai cu seamă granița de către Spania a fost mai mult amenințată plănindu-se atacul și năvălirea regalității de pe teritoriul Spaniei. Ori cât de mare e dorința exregelui Manuel de a-și recâștiga tronul și ori câte jertfe se aduc în scopul acesta așa se pare norocul nu-l favorizează deloc.

La vre-o 150 regaliști au trecut lângă Tuy peste riul Minho și au atacat Valenza cu un mare nesucces însă, fiind siliți să se refugieze îndărăt peste graniță, unde au căzut în mâna autorităților spanole, cari i-a dezarmat. Cei mai mulți au fost prinși, iar ceilalți s'au respirat în toate părțile. Știrile sosite la Madrid despre asediarea Valenței au fost foarte neliniștitoare. După telegramele sosite în capitala Spaniei din Tuy înaintea Valenței a tăbărit o trupă mare a monarhiștilor, iar sub zidurile cetății se dedeau schimburi vehemente de foc. Monarhiștii au în frunte pe comandantul Supelveda. În oraș s'au dat pe

strade lupte sângeroase. Ambasadorul portugalez în Madrid a conferat urgent cu ministrul de interne al Spaniei.

Tulburările — după cum se anunță din Lisboa — sunt mai în toate părțile înăbușite. Șirmele telegrafice intrerupte sunt reparate și guvernul Portugaliei, crede, că de aci înainte va fi liniște. Un regiment de infanterie trimis la Asoya s'a reîntors și a adus cu sine ca prizonieri 4 agitatori și 15 răsvrătiți. Din nordul Portugaliei AgențiaHavaș primește știri despre nouă pregătiri revoluționare a monarhiștilor. Trupele monarhiștilor sunt în tabere prin munții Portugaliei și cavaleria portugheză a avut mai multe ciocniri cu monarhiștii.

Guvernul Portugaliei declară că știrile despre tulburările revoluționare sunt nebazate, și au fost numai demonstrațiuni în mai multe orașe, precum și în capitala republicei.

Intrevederea dela Baltic-port. Oficiosul „Norddeutsche Allgemeine Zeitung” scrie:

Intrevederea din Baltic-Port și-a urmat cursul așa cum se proiectase.

Frumoasele zile ale întrevederii n'au fost turburate și au fost pregătite Impăratului nostru în apele rusești de ospitalitatea Tarului Nicolae.

Raporturile între membrii familiei imperiale înrudite au fost cordiale. Aceste raporturi au dat prilejul unei discuțiuni clare și de reciprocă încredere cu privire la chestiunile politice între monarhi și miniștrii lor.

Valoarea convorbirilor a fost că s'a afirmat voința de ambele părți a se întreține un contact solid între Germania și Rusia, în marile chestiuni la ordinea zilei în vederea salvării păcii europene.

Demonstrațiile de prietinie schimbate la Baltic-Port între Germania și Rusia au fost mai puțin expuse unor încercări de alterare din partea presei ca cu prilejul precedentelor întrevederi.

În special voim să accentuăm satisfacțiunea noastră de faptul că presa rusă a publicat cu prilejul acestei vizite articole exprimând sentimente imparțiale și de amicitie față de Germania.

Cred că e inutil a asigura că suntem animați de aceleași sentimente.

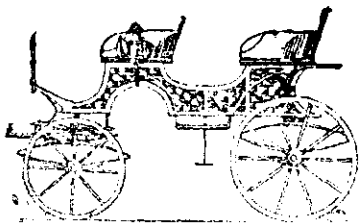
Comunicatul rusesc cu privire la întrevederea împăratului Wilhelm cu Tarul a făcut o impresie mare și favorabilă în presa din Paris. Astfel scrie „Temps”: Noi nici când n'am încercat să jignim pe aliatul nostru, bănuind în întrevederea domnilor combinațiuni secrete și intențiuni ascunse. Increderea noastră totdeauna a fost și a rămas întregă. Comunicatul oficios, îl salutăm cu bucurie deoarece confirmă numai că dispoziția europeană tot mai mult își exprimă dorința de a se menține echilibrul și că politica Rusiei și a Germaniei e pătrunsă numai de intenții pașnice.

Situația în Turcia. Cercurile junilor-turci priveau de vre-o câteva zile optimist situația din Monastir, ba credeau chiar, că dezertorii se vor reîntoarce între anumite condiții. Comisia de ofițeri care a încercat cu privire la condițiunile de reîntoarcere a negocia cu Tahir bey, conducătorul dezertorilor, s'a întors fără nici un succes. Tahir bey își are tabera între Colonia și Fraseri și refuză a se reîntoarce. Se va face încă o ultimă provocare către el și dacă și aceasta va fi fără rezultat se va pune în mișcare contra lui o întreagă brigadă de soldați. Răscoala, care s'a început în zilele aceste în ținuturile Durazzo și Elbassau i-a proporții tot mai mari. Mai mulți fruntași albanezi au fugit

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Cyárváros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).



Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot ai-i se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe >landaner< cu prețuri moderate.

CRONICA ȘCOLARĂ

Apel

cătră învățătorii români din Ungaria.

Apel... apel... vor ceti mulți și vor căsca, apoi vor trece la „Informațiuni”...

Apelul, mă rog, e ceva rece, apelul întotdeauna e ceva sec, fără vlagă.

Apelul e privit în celea mai multe cazuri cum e privit în târguri de țară valetul ologilor...

Apelul e un text care se folosește când e lipsă de material...

Apelul nu merită să fie cetit.

Acum din parte-mi nu e oare o cutezanță să vin și eu cu un „apel”?

Nu!

E vorbă de o chestie românească.

E vorbă de învățământul românesc.

E vorbă de viața noastră ca Români!

În evoluția intelectualității umane răsare din celea mai îndepărtate vremi clară imaginea „dascălului”.

În primele faze, el a fost capul familiei. Mai târziu asociindu-se oamenii în triburi, au luat acest rol — după ce s'a dezvoltat și ideea dumnezeirii — preoții.

Formându-se din triburi națiuni, aceștia au fost factorii, cari produceau prin munca lor neîncetată coeziunea: dragostea de neam.

Dela greci încoace putem vorbi deja despre dascăli. Opera lor a fost intelectualitatea națiunii cărei aparțineau.

Intelectualitatea lumii de azi este opera dascălilor.

Dascălimea e mama poporului.

Fără dascălime suntem lipsiți de simțuri sufletești.

Fără dascălime n'am ajunge nici vigili de drum — decât miniștri presidenți.

Fără dascălime lumea ar avea cu totul alt aspect.

Fără dascălime nu răsărea un Davy, Gerhardt, Kepler, Kant, Gibbs, Newton, Hașdeu, etc.

Fără dascălime ar domina un vecinic interregnum.

Dascălilor!

Iată pe scurt cine suntem, și ce putere erculească avem în brațele noastre!

Adecă — am avea!

Noi suntem părinții — acum vitregii părinți — ai poporului român.

Părinții ne-au dedicat să fim tot atâția părinți dulci și buni ai unui sătuleț...

Poate am fost și doară mai suntem vreo câțiva. Mai cu seamă de vre-o câțiva ani nu ne este permis, să fim părinți dulci ai poporului nouă încredințat.

Nu ne este permis să adormim copilul nostru în cântecele melancolice din bătrâni, avem poruncă de a zbiera la urechia lui cântece străine — neînțelese — cântece reci, venite dela nord de prin stepe...

Nu ne este permis a învăța limba străbună, aceia dulce limbă în care ne-am susținut și am trăit atâtea veacuri pline de suferințe.

Ba nu este permis să ne iubim nici limba și poporul — sângele nostru! Când ni-s'a adus aceasta grea osândă, ca sub puterea unui curent ipnotic ne-am plecat capul cu resemnare... ba am jurat...

Și pentru banii poporului nostru — sub titlul de ajutor de stat — îl înstrăinăm de cultură. Școlarii de azi nu sunt școlarii cândva veseli, iuminoși la față, sunt niște papagali... dobitoci...

Vedeți în acest loc ce zice cunoscutul sociolog maghiar Oscar Jászi în lucrarea sa „Formarea statelor naționale și chestiunea naționalităților” la pag. 472:

„...Este imposibil a despoia de limba lui un popor, care trăiește în șire dese pe pământul său. Pe acela nu-l putem maghiariza, cel mult îl putem reține vre-o câțiva decenii în semi-barbarismul, care este baza feudalismului agrar. Limba națională și conștiința națională este gradul de trecere la o cultură mai înaltă... etc.”

în munți. Fruntașul albanez, bietul Avni a lansat o proclamație cătră poporațiunea din Kruja, în care declară, că mișcarea nu e îndreptată în potriva patriei ci numai împotriva nedreptății, care a comis -o guvernul mai cu seamă în Albania. Guvernul a declarat starea de asediu în Kruja și împrejurime. Din Monastir au și plecat trupe în Corița, Struga, Tirania și Elbassan.

Situația în Turcia e declarată în general de foarte critică. După părerea ofițerilor mai înalți localizarea răscoalei din Monastir nu a fost posibilă până acum din cauza că nemulțumiții s'au convins, că nu își vor ajunge ținta fără vărsare de sânge, dar s'au temut să îmbărbăteze pe dușmanul din afară, pe italieni prin un război lăuntric între guvern și armată.

Contra acesteia un ofițer înalt al armatei e de părere, că totuși va isbucni odată lupta cu toată vehemența și aceasta se poate amâna mai mult până la încheierea păcii. Lupta — zice acest ofițer înalt — se va sfârși cu biuința nemulțumiților, cari sunt convinși, că trei a patra parte din colegii lor sunt cu ei. Pașa Ozman, comandantul primului corp de armată a declarat, că el crede în o soluție fără vărsare de sânge, dar numai în caz dacă guvernul își va da demisia încă în cursul acestei săptămâni și va face loc unui cabinet imparțial, care în adevar liberal și să garanteze un sistem de conducere în spirit liberal.

Un ministru activ a spus: Plângând stăm pe locul nostru, ca să nu espunem țara celei mai periculoase anarhii.

Cazul Caion.

Într'un articol din Nr. 128 al ziarului „Românul”, intitulat: *Din viața lui Ion Luca Caragiale*, am susținut — din greșală — că dl N. Iorga a fost unicul scriitor care l-a apărat pe Caragiale de învinuirea de plagiat ce i-a aruncat-o un individ cu numele Caion. Dl Ion Gorun a binevoit să îndrepte greșala amintită, pe lângă alte câteva mici erori, cari s'au strecurat în numărul articol, fără să le observăm.

Primind foiletonul dlui Gorun însă și văzând că afirmația noastră privitoare la dl Iorga e contestată, ne-am adresat acestui din urmă domn cu rugămintea, ca să clarifice chestia și așa a fost așa de amabil și ne-a trimis unele informații prețioase, pentru care-i mulțumim și la acest loc. Iată ce ne scrie dl Iorga:

„N'am scris atunci. Cu indivizi de acea speță nu polemizez.

Am scris însă despre „Năpasta”. Și anume atunci când Caragiale avea poate zece prieteni în scrisul românesc. Eu eram un băiat care-mi isprăvisem abia universitatea. Presa română se năpustise atunci cu cea mai neinteligentă cruzime asupra dramei, pe care n'o apăra nimeni. Am îndrăznit s'o apăr, și, dacă eu nu însemnam nimic, ziarul în care s'a publicat — îi dau și data, căci aceasta intră în obiceiurile mele de istoric: Martie 1890 — „Lupta” lui Gheorghe Panu era mai cetit decât ori care altul.

Și nici articolul n'o fost el așa de rău, de vreme ce peste câteva zile profesorul P. Missir dădea studentului de ieri, mirat și bucuros, un exemplar din „Năpasta” cu aceste cuvinte ale lui Caragiale, care nu mi-au ieșit din minte, nici după ce fiecare am trăit în altă lume, cu urmările firești în ce privește aprecierea: „Criticului inteligent și conștiincos care a binevoit să ce-tească întâi „Năpasta” și să cugete asupra ei și apoi să scrie” (citez din memorie; cartea e la Biblioteca Ligei).

Deci dragă dle N. N., dta confundând puțin, ai spus un lucru adevărat. Și în acest caz am crezut că sunt dator să ajut cu ce pot dreptatea prigonită; bărbatul de mai târziu s'a ținut poate de fâgăduiala tânărului de atunci”.

Dintr'o greșală a redacției „Românului”, ne-am ales c'un frumos foileton al dlui I. Gorun și cu o prețioasă scrisoare a dlui Iorga, ambele fiind contribuții însemnate pentru cunoașterea biografiei lui Caragiale.

Dascălii germani au bătut Franția! Dascălii români se vor învinge pe ei însiși. Dascălii român vor fi precisi, neșovăitori.

Am fost prea loiali... am aberat... Dascălul român neluând în considerare, are ajutor de stat sau nu e somat să judece bine în creerul său, că anume unde a duce sârmanul popor român învățământul bilinguistic.

De maghiarizare nu poate fi vorbă, cu toții știm că aceasta este o idee fixă ivită dintr'un creer bolnav, care aleargă după un premiu de Nobel...

Aceasta este un nonsens.

E vorbă despre cultură!

Poate câștiga poporul român pe lângă un astfel de învățământ aceia cantitate de cultură, care să-l țină la suprafață între popoarele conlocuitoare?

Dacă ajungem la o concluzie negativă:

Să medităm ce e de făcut?

Prin ce mijloace s'ar putea recuceri egemonia limbii românești în școlile noastre?

Fiecare învățător român este rugat să mediteze asupra chestiei acesteia sfinte și ori ce licărire de idee să binevoiască a mi-o trimite prin câteva șire, ca din mulțimea de idei să zămislim una care să aibă menirea de a mântui încă până e vreme — cultura română din Ungaria.

Noi prin noi!

Ca încheiere rogu-vă aduceți-vă aminte despre lavine. Acestea distrug localități... și în cele mai multe cazuri sunt pornite de cătră pasări cari zboară pe la piscuri...

Iar pentru cei cărora nu le convine acest apel închin cu zicala stului Ștefan:

Regnum unius linguae fragile et imbecile est.

Dariu Pop,

învățător în Băsești.

„Concordia” — pentru fondul ziaristilor.

Tipografia „Concordia” a luat frumoasa hotărâre să dea din venitul tipăriturilor de orice fel ce i-se comandă două procente pe seama fondului ziaristilor români din Ungaria.

Adresa „Concordiei” e aceiaș ca și a ziarului putea să fie imitată de toate tipografiile românești. Publicul mare are de acum nobilul prilej să spriginească prin comanda de face un scop dublu: prosperarea condițiilor de existență a celor mai expuși din rândurile noastre de luptă, a ziaristilor și prosperarea în acelaș timp a unui așezământ de progres național reprezentat de tipografia „Concordia”, care a fost creiată și este susținută de partidul nostru național, aici în Arad.

Această hotărâre a tipografiei noastre ar trebui „Românul” pe care-l tipărește: Arad, Strada Zrinyi, Nr. 1.

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoză.

Altoire cu Tuberculin.

INFORMAȚIUNI

Arad, 9 Iulie n. 1912.

Mari serbări culturale în Arad.

Punerea pietrii fundamentale pentru noua școală de fete.

Sborul lui Vlaicu.

Reprezentările artiștilor noștri.

Cu bucurie putem să vestim lumii românești, că sborul de Duminecă al lui Vlaicu, va fi încadrat în o serie întreagă de solemnități, cari să invedereze ca niciodată puterea de viață și aspirațiile culturale ale acestui puternic ținut românesc, aici la barierele apusene ale neamului nostru.

Solemnitățile împreunate cu punerea pietrii fundamentale pentru noua școală de fete s'au fixat cu următorul program:

1. Duminecă, în 14 Iulie nou, la orele 11 înainte de amiază, după ieșirea din biserică, lumea se întrunește în strada Batthyány, la clădirea consistorului, de unde comitetul „Reuniunii Femeilor Române” și publicul participant pleacă, în frunte cu P. S. Sa episcopul, la locul de zidire.

2. Se face sfințirea apei și a locului, prin P. S. Sa episcopul, în calitate și de patron al reuniunii și al școlii.

3. Punerea pietrii fundamentale și cuvântarea ocazională a P. S. Sale episcopului, precum și cuvântarea „Reuniunii femeilor române.”

La amiază P. S. Sa părintele episcop va da un prânz în onoarea reuniunii femeilor.

Sborul lui Vlaicu va avea loc — după cum am anunțat — pe câmpul de lângă pădurea Ciala, după amiază după orele 3.

Senzaționalul eveniment cultural de Duminecă e așteptat cu viu neastâmpăr, nu numai în comitatul nostru, ci — după cum aflăm — și în toate comitatele mărginașe. Din comitatele Cienad, Bichiș, Timiș și Torontal ni-se anunță venirea a mii și mii de Români pentru Duminecă. Vlaicu va face mai multe sboruri și va demonstra publicului stabilitatea aparatului său aruncând la țintă mai multe proiectile. Lumea din aceste părți n'a avut niciodată ocazie să vadă producțiuni de nivelul celor ce se așteaptă pe Duminecă dela eroul dela Aspern.

Anunțăm azi publicul că toate gurile străzilor cari se deschid înspre câmpul din preajma pădurei Ciala vor fi închise prin cordoane de soldați și polițiști, așa că nu va putea să străbată nimenea până la locul de unde se vor putea vedea atât înălțarea în aer, producțiunile, virajurile măiestre, cât și aterizarea, ceea ce e farmecul principal al sborurilor. Jur de jur marele câmp va fi încunjurat așisderea de soldați și polițiști și nimenea nu va putea să străbată fără bilet.

Taxele de intrare pe câmpul de sboruri s'au fixat definitiv dupăcum urmează: o loge pentru 4 persoane 40 cor. pentru 6 persoane 50 cor. Locuri rezervate: 6 cor. Loc I. 3 cor. Loc II. 1 coroană.

Bilete pentru toate locurile arătate se găsesc aproape în toate librăriile din Arad, precum și în prăvăliile mai mari. În numărul nostru de mâne vom publica lista de firme,

cari au primit spre desfacere biletele. Loji sunt de toate numai 12. Doritorii să se anunțe fără întârziere la administrația ziarului „Românul”. 5 din loji sunt deja închiriate.

Seara, la orele 9, în sala hotelului Crucea-Albă vor avea loc prestațiunile artistice ale d-șoarelor Mărioara Dima, laureta elevă a conservatorului din București, Aurelia Poparadu, eleva distinsă a aceluiaș conservator, precum și ale d-lor Const. Calmuschi, Gheorghe Cosma și Aurel P. Bănuț artiști dramatici. Programul acestor prestațiuni asigură publicului o seară de rare delicii și în adevăr ziua aceasta mare pentru aceste ținuturi nu poate fi încoronată mai frumos decât prin aceste prestațiuni ale unor forțe menite să devină și ele tot atâtea vîi demonstrațiuni ale nobleței rasei noastre.

Trebuie să amintim la acest loc, că până și cele trei ziare ungurești din localitate vestesc ca pe un senzațional eveniment cultural sborul și serbările de Duminecă.

Aeroplanul lui Vlaicu este expus spre vedere publică în sala de joc a hotelului Central. Intrarea 50 fileri de persoană.

S'au făcut cele mai întinse demersuri pentru asigurarea succesului. Datoria tuturor Românilor din aceste ținuturi e să facă cea mai viuă propagandă pentru ziua de 14 Iulie nou, Dumineca viitoare.

— La revedere în Arad, pentruca să probăm puterea noastră de viață tuturor neamurilor din țară!

Faceți să străbată marea veste pretutindeni!

Cătră Onoratele membre ale Reuniunii femeilor române din Arad și cătră membrele Onoratorului Comitet al acelei Reuniuni.

S'a dat deja publicității faptul, că așezarea petrei fundamentale a școlii civile gr.-or. române din Arad se va face acum Duminecă în 1/14 Iulie a. c. la orele 11 înainte de amiază și că ceremonialul bisericesc îl va săvârși însuși patronul Reuniunii și al școlii P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp. Acest act însemnat umple de bucurie inimile tuturor femeilor române din Arad și provincie, căci prin actul acesta se înfăptuește o veche și ardentă dorință a neamului nostru de a-și avea aici la marginile apusene ale româniei o cetate tare pentru așezarea culturii și a limbei românești, care se poate făptui mai presus de toate prin femeia română, crescută în credința românească și în iubirea limbei românești. Spre a dovedi bucuria noastră nemărginită pentru îndeplinirea visului nostru de zeci de ani rog cu multă insistență toate damele române din Arad și provincie și în deosebi toate membrele Reuniunii și ale comitetului ei, ca acum Duminecă în 1/14 Iulie a. c. să se înfățișeze la orele 11 a. m. în localurile Consistorului gr.-or. rom. din Arad, ca de acolo să mergem în frunte cu patronul nostru P. S. Sa părintele episcop diecezan Ioan I. Papp la locul, unde cu ceremonialul prescriș al bisericeii se va așeza piatra fundamentală a noului bastion pentru cultura românească a femeii române din patria noastră.

Arad, 9 Iulie n. 1912.

Sofia Beles,
presidenta Reuniunii femeilor române
din Arad și provincie.

D. schiderea cursurilor din Valeni.

Iată programul ceremoniei cu care se vor deschide Dumineca viitoare (14 Iulie st. n.) în sala cea nouă, zidită anul acesta:

La orele 11 dim. primirea P. S. S. Mitropolitului Pimen al Moldovei, încunjurat de mai mulți episcopi și alți oaspeți marcantți.

La orele 11 și 10 m. dim. va sosi Alteța Sa regală prințul Carol. Serviciul religios va fi celebrat la orele 11 și jumătate în sala cursurilor, iar după aceea d. N. Iorga va rosti un discurs ocazional.

După amiază la orele 2, lecția de deschidere va fi ținută de d. Virgil Arion, președintele Ligei culturale, iar după d-sa, d. Iorga va începe un curs din Istoria Românilor. La finea cursurilor se va întreprinde o excursiune la Drajna de sus. Seara la orele 8 va avea loc a doua lecție a dlui N. Iorga.

Automobilele în America. Despre avântul ne-maipomenit pe care l-a luat automobilismul în America în anii din urmă o statistică mai nouă ne dă următoarele informațiuni: Înainte de asta cu vre-o 12 ani erau în Statele-Unite Nord-americeane vre-o 3000 de automobile, iar în April 1912 s'a urcat numărul lor la considerabila cifră de: 652.461. Paralele cu aceasta s'a dezvoltat, firește, și industria automobilelor. Statisticile oficiale din 1911 arată, că fabricile de automobile liferau zilnic: 700 de automobile. Cele dintâi luni ale anului curent (1912) au adus surprize și mai mari, așa încât după prevederile celor competenți în cursul anului acestuia se vor lifera în America circa: 30.000 automobile.

Căsătoria principesei Elisabeta. Cetim în „La Presse associée”: „Curtea de Austria pare favorabilă unui proiect de căsătorie între prințul moștenitor Boris, fiul cel mai mare al regelui Ferdinand, și principesa Elisabeta a României, fiica cea mai mare a prințului moștenitor al României. Regina Carmen Sylva ar fi favorabilă acestui proiect, dar nu și regele Carol. Impăratul Franz Iosif s'ar fi ocupat cu acest proiect de căsătorie. În așteptarea anunțării oficiale a logodnei, domnește impresia că Germania face intrigi pentru a împiedeca realizarea acestui proiect de căsătorie”.

Generalii la Academie. Aristocratică până în măduva oaselor, Academia franceză a făcut întotdeauna loc larg conților, marchizilor cari s'au distins cât de puțin în literatură sau știință. Aceeas nobilă atențiune a avut-o și pentru generalii iluștri. Acum doi ani a ales pe generalul Langlois, colaborator militar al lui „Temps”. El a murit însă după scurt timp dela discursul de recepțiune. Acum, la locul lui Houssaye, pentru care primul scrutin n'a dat rezultat, se vorbește de candidatura generalului Lyautey, guvernator general al Marocului, unde în ultimii ani și în campania cunoscută a desfășurat curaj și înțelepciune.

Reforma electorală în Italia. Cât de greu de realizat este o reformă electorală ni-o arată spasmele parlamentului francez. Numai spre a introduce reprezentarea minorităților guvernul Poincaré se clatină ca un vapor pe furtună. Cu toate astea guvernul italian a avut un admirabil succes cu reforma fundamentală, preconizată de Luzzatti și realizată de Giolitti. Ea nu introduce votul universal. Mărește însă cu mult numărul alegătorilor. Vor vota după noua lege toți știutorii de carte; iar dintre analfabeți, cei cu 30 ani de vârstă și serviciul militar satisfăcut. Cifra alegătorilor trece dela 3 milioane la 8 milioane și jumătate. Liberalii, conservatorii și clericali speră că vor face noi partizani la țară; socialiștii contează pe orașe; radicalilor și republicanilor le vine greu să pară nemulțumiți. Deci toată lumea e încântată.

Guvernul Giolitti e în al nouălea cer.

Un bust pe mormântul lui Caranda. Ofițerii din garnizoana Iași vor lua inițiativa ridicării unui bust pe mormântul locotenentului Caranda, prima victimă a aviațiunii române. La înmormântarea lui Caranda a ținut o cuvântare și mitropolitul Moldovei, care a relevat meritele nefericitului aviator. La sfârșitul cuvântării mitropolitul plângea.

Veniți la Arad! Vlaicu sboară!

Dăm de știre Românilor, că am întreprins la direcțiunile tuturor căilor ferate, cari vin către Arad, ca acum Duminică după Sănpetru în 1/14 Iulie să pună vagoane cât de multe la trenurile, cari vor aduce publicul, ce vrea să vadă zborul lui Vlaicu.

Din toate părțile trenurile pleacă la timpul cel mai potrivit spre Arad, iară din Arad seara se rentorc iarăși în toate direcțiunile așa, că toți cari vin să vadă zborul lui Vlaicu, în aceeași seara se pot întoarce acasă și nu trebuie să nopteze în Arad.

Cele mai multe trenuri pleacă cam pe la amezzi așa că oamenii își pot isprăvi lucrurile deacasă până la amezzi, apoi la amezzi vin la Arad să vadă pe Vlaicu și seara se întorc acasă astfel că Luni dimineața poate să-și vadă iarăși fiecare de lucru câmpului.

Arătăm aci spre știrea tuturor cum pleacă trenurile din toate părțile la Arad și când se rentorc din Arad în toate direcțiunile.

La Arad pleacă:

la Badna (motor)	1:10—	sosește	3:20	ore
„ Pâncota „	12:50—	„	3:20	„
„ Chichinda-m. (tren)	11:25—	„	3:15	„
„ Nădlac (motor)	12:15—	„	2:35	„
„ Brad (tren)	5:50—	„	11:08	„
„ Boroșneu (motor)	12:51—	„	3:39	„
„ Timișoara (tren)	2:24—	„	3:56	„
„ Claba „	1:29—	„	3:29	„
„ Cermel (motor)	2:11—	„	3:39	„
„ Teiuș (tren)	3:51—	dim. —	10:50	„
accelerat:	10:57—	„	4:03	„

Dela Arad pleacă tren ori m.:

Spre Radna și Pâncota	la ora	7	seara
„ Chichinda-Mare	„ „	6:42	„
„ Nădlac	„ „	7:10	„
<i>(Acest motor va merge de astădată până la Nădlac, nu numai până la Mezöhegyes)</i>			
„ Brad și Boroșneu	„ „	7:05	„
„ Timișoara	„ „	7:10	„
„ Claba	„ „	9:39	„
„ Cermelu	„ „	7:05	„
„ Teiuș	„ „	11:15	noaptea

Vedeți dar că sosirea la Arad și plecarea din Arad a motoarelor și trenurilor este atât de potrivită, încât toți Românii din preajma Aradului pot să vadă zborul lui Vlaicu cu cea mai mare înlesnire.

Veniți cu toții, să vedeți mândria neamului românesc.

Accidentul de automobil din Buzău. Un grav accident de automobil s'a întâmplat săptămâna aceasta în Buzău. Automobilul de piață, Nr. 13, condus de șoferul Ionescu Gheorghe în serviciul dlui Gh. Pliniceanu pe când traversa șoseaua Națională, cotind la stânga pentru a o lua pe șoseaua Bâlcu Drăgaica a călcat pe soția factorului postal Iorgu Zaharia care avea în brațe un copil în etate de doi ani și jumătate. Copilul a fost strivit și omorât pe loc. Femeia în agonie având piciorul stâng fracturat și grave leziuni interne, a fost transportată la spitalul Drățianu. Șoferul a fost imediat arestat. Trebuie amintit că acelaș șofer a cauzat acum o lună un alt accident de automobil în pădurea Dumbravei, când a sfârșit o trăsură rânind două persoane.

Un soldat omorât de un condamnat. Direcțiunea generală a inchișorilor din România a fost înștiințată de dl Teofanide, directorul închisorii Doftana, că Sâmbătă pe la orele 6 jum. condamnatul Ilie Pornea zis Pornescu, zis Tudor Botogan, zis Cazacu, fiind escortat de soldatul Stoica Petre, l-a atras într'o cursă omorându-l în împrejurările următoare: Condamnatul tremă să termine o parte din văruiul cazarmei detașamentului. Pretextând că are nevoie de o bidinea mai mică, care se afla lângă o pompă din vale, a cerut soldatului să meargă cu el până acolo. Atras în cursă, Ilie Pornea s'a repezit asupra lui Stoica Petre, omorându-l. Criminalul apoi a dispărut.

Liceul militar dela Mănăstirea Dealului și condițiunile de admitere. Inspectorul general al școlilor din ministeriul de război din România a luat următoarea decizie: Pentru anul școlar viitor, se vor admite elevi numai în clasa I și a liceului militar dela mănăstirea Dealului. Condițiunile ce trebuie să îndeplinească candidații, actele ce urmează să prezinte și probele la cari vor fi supuși sunt cele prevăzute la art. 8, 9 și 10 din regulamentul acestui liceu, publicat în „Monitorul Oficial” din 17 Iunie a. c., și în „Monitorul Oastei” din 15 Iunie a. c. Condi-

țiunile pentru admitere la examen: Să satisfacă prescripțiunile art. 2, 3 și 4 din regulamentul școlilor secundare. Să aibă pentru clasa I-a, etatea 11—12 ani împliniți până la 1 Septembrie al anului de admitere; pentru clasele următoare condițiunea de etate se mărește cu câte un an pentru fiecare clasă. Să probeze printr'un certificat că a avut o bună purtare. Să înainteze actele trebuitoare, din cari să se constate situațiunea, onorabilitatea și moralitatea părinților, după natura celor cerute la școlile militare (certificatul M. litera B. și mod. lit. B I).

Acei cari aspiră să obție bursă, să probeze printr'un certificat, sprijinit pe acte doveditoare în regulă că părinții sunt lipsiți de mijloace în raport cu greutățile familiei. (Mod. lit. A.) Actele ce trebuiesc să înainteze: Pentru a se înscrie în școală, părintele sau epitropul candidatului trebuie să înainteze cel mai târziu până la 1 August, direcțiunei școlilor militare (ministeriul de război) o cerere de înscriere cu arătarea numelui și pronumelui candidatului, cum și a părintelui sau epitropului, adresa și clasa pentru care candidează. Această cerere să fie însoțită de următoarele acte: Extractul de naștere al candidatului, întocmit conform legii; certificate prevăzute mai sus, la lit. a, b, c, d și e; recipisa Casei de depuneri consemnațiuni prin care să se constate că s'a depus, pe numele candidatului, suma de 250 lei odată pentru totdeauna ca taxă de instalare și cărți. Această din urmă condiție nu se cere celor ce concurează pentru burse, cari sunt scutiți de plata acestor taxe. Examenul va începe în ziua de 15 August la școala militară de infanterie și va consta din: Pentru clasa I, concursul va privi materiile prevăzute în regulamentul școlilor secundare pentru admitere în clasa I (publicat în „Monitorul Oficial” din 16 Octombrie 1911.) Pentru clasa V-a, un examen oral asupra materiilor din clasa precedentă și 3 probe scrise. O probă din: limba română asupra geografiei, istoriei sau științelor naturale; din limba

franceză sau germană. Din matematici, eventual cu aplicațiuni din științele fizico-chimice.

În clinica din München o femeie a dat naștere la doi gemeni deosebiți ca culoare: unul alb și celalalt negru. Tatăl gemenilor, după mărturisirea mamei, este un negru. Faptul e cu atât mai interesant, cu cât știința biologică susținea până acuma, că pruncii moștenesc culoarea tătanilor. În cazul acesta dela München ar fi trebuit, prin urmare, ca amândoi gemenii să fie negri, — ceea ce s'a adeverit numai în parte.

Școli unice în felul lor întreține poliția rusească din St. Petersburg pentru instruirea în toate tainele tâlhăriilor și a spargerilor a celor tineri cari vreau să se pună în serviciul lor. Însemnătatea cea mai mare se dă falsificării documentelor, fiindcă aceasta este astăzi mai ales la modă: în special falsificările pașapoartelor cari au pentru poliția rusească interesul cel mai deosebit. — În Bruxelles direcțiunea cimiterului „Evere” susține o școală pentru pregătirea cioclilor din întreagă Belgia. Oricine dorește să ocupe vre-un post de cioclu în Belgia, trebuie să facă, neapărat un curs la numita școală și să treacă examenul prescris, și numai după aceea poate să-și arete destoiniciile în praxa vieții.

Năruirea unul palat. Ieri după amiază s'a năruit în Neapol un palat cu 5 caturi, îngropând 30 de oameni sub ruine. Doi au murit îndată, iar 28 au suferit leziuni grave.

Cum ne putem apăra de trăznet? Vara întrebarea aceasta este foarte actuală, deoarece în verile călduroase avem mai multe perspective de furtuni. Cu privire la pericolul trăznetului e de notat, că în orașele mari suntem mai bine asigurați, decât pe sate sau pe câmp. Asemenea suntem bine scutiți și în pădurile întinse afară de cazul, când ne-am adăpostit sub vre-un stejar mai înalt decât copacii din jur. Sunt îndeosebi de incunjurat stejarii și ulmii, apoi sălcile, ba chiar și plopii. Tufișurile dese, în cazul că sunt la distanțe mai mari de casele locuite de oameni ne servesc întotdeauna ca adăposturi sigure. Măsurile cari trebuie să le luăm, când se apropie furtuna în cazul că ne aflăm într'o casă care nu este apărată de paratrăznet, sunt: stângem focul din sobă, pentru că fumul e bun conducător de electricitate și suntem periclitați să trăznească în casă prin urloi, mai cu seamă dacă acesta nu este curățit bine de funingine. Evităm curentul de aer, însă lășăm d. e. o fereastră întredeschisă pentru ca aerul să nu se conducă prin vaporii provocați de respirația noastră. Pe câmp e mai bine să aruncăm obiectele de metal (pușca!!), să ne ferim de animale și să ne culcăm la pământ

Balzac ca jurnalist. Marele romancier Honoré de Balzac, pe lângă lucrările sale de moravuri și analize sufletești s'a distins și ca jurnalist. Cusurul lui principal era, că s'a lăsat răpit la extremități de firea lui exaltată. A devenit cei mai sever critic al timpului său. Ura din inimă tot ce era rău și mediocr. Cariera gazetărească și-o începe în etatea de 31 ani la anul 1830, când întemeiază revista „Feuilleton des journaux politiques” al cărei șefredactor era el însuși. Scopul lui era, să prezinte viața socială din epoca lui în adevărata ei lumină. În anul 1835 ia conducerea revistei politice „Chronique de Paris” care însă în curând începe să devină revistă cu colorit beletristic. După sistarea revistei „Chronique” edă revista „Revue Parisienne” care era menită să arate tabloul cultural al Franței după metoda revistei „Historielles” a lui Tallemet de Reaux, în care se arată tabloul cultural al timpului marelui Richeleu și a lui Mazarin într'un ton satiric. Prin ironie și critică aspră, Balzac a înstrăinat cu totul publicul francez astfel, încât cu numărul al treilea se sistează „Revue”. În urma acestei nereușite Balzac s'a retras cu totul din publicitate unde prin critica necruțătoare devenise groaza ziaristilor mediocri și a obscurităților literare. **Ier.**

Lumina în adâncimile mării. Revista pentru popularizarea științelor naturale: „Nature” comunică date foarte interesante despre observațiunile făcute de Holland-Hansen într'o călătorie de studii spre sud și est dela insulele Azore. Cu această ocaziune s'a studiat rezistența ce o opune apa azazelor de lumină și adânc-

mea până la care aceste raze pot să străbată în butul rezistenței apei. S'a constatat că razele de lumină străbat la o adâncime cu mult mai mare, decum se credea până acum. De sine înțeles, că diferitele culori cari compun lumina au fost foarte inegal absorbite de apă. Până la adâncime de 100 metri s'au putut constata toate elementele, cari compun lumina, fără de nici o deosebire. La adâncime de 500 metri roșul începe a dispărea absorbit de păturile de apă, în vreme ce violetul și ultravioletul se poate constata încă foarte bine cu ajutorul plăcilor fotografice. La 1000 de metri însă numai puțin se mai poate constata chiar și cu ajutorul celor mai fine plăci fotografice, iar dela 1700 metri încolo nu se mai poate constata nimic, — ci aceste adâncimi le luminează în mod electric anumiți pești de mare.

Necrolog. Elisabeta Indricău n. Adam, soția vechiului muncitor la foile și tipografiile române din Arad, a adormit în Domnul, Marți 9 Iulie n. dimineața la 5 ore în vîrstă de 56 ani. O jelesc: soțul Vasile Indricău și copiii: Axentie, Mărioara și Vasile. Odihnească în pace!

Ninsoarea și frigul de pe Valea Prahovei. Corespondentul nostru din Sinaia ne comunică următoarele: Vineri după amiază au căzut ploii torențiale în localitățile de pe Valea Prahovei iar noaptea de Vineri spre Sâmbătă a nins binișor pe munți. Vârfulurile Bucegilor sunt complectamente albe de zăpadă. Din pricina aceasta Sâmbătă a fost un frig simțitor, termometrul înregistrând abia câteva grade deasupra lui zero. Ieri, Duminecă, veremea s'a ameliorat, vântul a încetat, iar soarele a apărut câteva ore. Mai ales după amiază timpul a fost cât se poate de agreabil, deși cam răcoros. Profitând de vremea prielnică MM. LL. Regele și Regina au făcut dela orele 6—8 seara o plimbare cu automobilul dela Castelul Peleş până la Predeal și înapoi. Suveranul purta mantaua de iarnă. Cu trenul de plăcere, care a început să circule ieri a venit destulă lume din capitală în localitățile de pe valea Prahovei.

Banchet în onoarea unui câne. Meritul de a fi aranjat primul banchet în onoarea celui mai nobil animal de casă, a unui frumos câne eméritat, îl are de sigur orașul american Hamilton din Ohio. Istoria nu va înregistra acest important eveniment, dar stăpânul cânelui Louis F. Morner, se va mulțumi de bună seamă și cu atenția ce i-o dau cazului zărele de pe ambele continente, american și european. Sărbătoritul se numește de altfel „Maior” și anză la sărbătorirea lui a dat aniversarea nu știu a câta a memorabilei zile, când Samurache văzu lumina soarelui. La banchet a primit locul de frunte și bucatele cele mai alese. Admiratorii (ai cânelui ori ai mâncărilor de pe masă?) au ridicat mai multe toaste însuflețite în cinstea onorabilului dulău. Acesta imbuca harnic, fără să se sinchisească, din bucatele ce i se serveau pe farfurii de argint de China, și se uita din când în când la figurile flămânzilor din jurul mesei. Incerca poate să recunoască de pe fețele lor, nu cumva le-a sburat mintea cu desăvârșire.

CRONICA SOCIALA

Artiștii Mărcuș și Crișan la Alba-Iulia.

Inteligența română din Alba-Iulia și jur a avut Joi în 4 Iulie frumoase clipe de sărbătoare. Bursierii noștri Ștefan Mărcuș și Ionel Crișan s'au abătut și pe la noi la Alba-Iulia să mai trezească din reveria dulce pe nepoții lui Mihai Viteazul. Timpul puțin cam nefavorabil a împedat cred prezentarea tuturor cari ar fi trebuit să se prezinte. Concertul s'a început cu două doine dragălașe cântate simpatice de dnul Șt. Mărcuș. Dintre celelalte cântări sunt de remarcate „Un vis de noapte de vară”.

Dar dintre toate cel mai frumos punct în care am admirat atât frumusețea cântărilor italienești cât și talentele bursierilor soc. noastre a fost Duet din Don Carlos.

Aici glasurile bursierilor s'au ridicat melodioase și pline de putere pătrunzând adânc în suflete, și trezind ecouri din țara vecinic senină și blândă a Italiei. Asemeni în terțetul din urmă.

În general am admirat glasul minunat al dlui A. Mărcuș care în unele părți s'a ridicat la înălțimi cu adevărat artistice și care în adevăr se prezintă ca unul din cântăreții tineri de mare valoare.

Era să uit cele câteva puncte cu vocea și unul cu pianul executat de d-șoara A. de Barbu, care mai ales în aria din opera „Ugenoții” a executat tare bine cele mai grele părți din program. Simpaticele cântăreți le dorim primire bună prin locurile unde vor mai duce jertfa inimii lor curate, ear celor ce sunt meniți să-i încurajeze un singur lucru: cu tot zelul. — o. —

PAGINI RASLEȚE.

Cu prilejul unei sărbătoriri.

De M. B.

D. J. W. Ozanne, corespondentul-șef al ziarului *Daily Telegraph* la Paris, părăsind această sarcină după treizeci de ani și întorcându-se în Londra, reprezentanții presei din mai multe țări au dat alaltăeri un prînz în cinstea lui. Intre acești reprezentanți n'a fost nici un român. Și aș fi dorit să fie cineva. Mai mult ca oricare altul, un român și-ar fi avut acolo rostul. Iată pentru ce: d. Ozanne a trăit o vreme printre noi, și a publicat la 1878: *Trei ani în România* — o carte folositoare, caldă, prietenească.

D. Ozanne e un englez mai deschis, aș zice cu sânge mai ferbinte. Îi plac ochii frumoși, formele pline și rotunde, și se entusiasmează, și nu se sfiește să-și arăte în același timp entusiasmul. Fiind încă pe vaporul ce-l duce pe Dunăre — neajuns în Țară, întâlnește câteva domnițe de-ale noastre și nu mai poate:

„Așa de străluciți ochi vorbitori, păr așa de negru, și mâini și picioare așa de delicate nu s'au mai văzut nicăiri”. Româncile sunt vestite pentru frumusețea lor, și toată viața și-o consacră într-un iubi și a fi iubite”.

Decât nu pentru aste măguliri amintim noi cartea. Timp de trei ani, cât a stat în țară, autorul a rîs și a petrecut și s'a întristat împreună cu noi, a sorbit din plăcerile noastre, și a simțit mai ales farmecul deosebit al Bucureștilor, acel văl de romantism, ce plutește încă asupra lui — străzile în bună parte liniștite, cu albe case pierdute între grădini, de unde mireasma teilor și salcânilor năvălește de te îmbată ca și dragostea dintâi; și zilele cu soare în cari — cum zice Creangă: îți vine să te scalzi pe uscat, ca găinile; și nopțile calde străbătute de cântarea lăutarilor; și celelalte câte nu se spun, dar le ai în suflet și te chiami înapoi, după ce le-ai văzut și le-ai gustat odată: astea le-a simțit englezul, și de aceea la începutul cărții spune compatrioților săi:

„Vorbind din experiență, aș sfătui serios pe toți ce-ar vrea să se așeze în România, să stee și să chibzuiescă bine înainte de a face un asemenea pas, care poate s'ar dovedi apoi irevocabil. Căci într'un fel, nu știu pentru ce, și-i foarte greu să te mai desparți de Moldo-Wallachia. Poate nu și-ar plăcea în parte, dar totuși are o putere de vrajă ce nu se poate lămuri. Și-i așa de cunoscut adevărul acesta, încât locuitorii își repetă cu drag un cuplet, care îl illustrează în chip admirabil:

Dâmboviță, apă dulce,
Cine bea, nu se mai duce!”

Mai departe:

„Spre a vedea Bucureștiul, cum e bine să fie văzut, ar trebui să te urci pe unul din dealurile despre partea de jos a orașului, și te uiți cu luare-aminte din vîrf. Priveliștea e încântătoare; căci plăcile de metal ce acoperă cupolele celor două sute de biserici, resfrîngînd razele orbitoare ale soarelui, dau un efect, care se poate zice minunat. În luna Mai, când numeroasele grădini ale orașului se acoperă de frunze și flori plăcute, aspectul e neobicit de frumos”.

Când ajunge însă la descrierea societății, moravurilor bucureștene, autorul nu se dă înapoi de a spune adevărul.

„Mi-s dragi Români, dar nu uit că-i datorita mea să-i zugrăvesc așa cum sunt”.

Și așterne câteva pagini întunecoase: flirtul, desfrîul, promiscuitatea, jocurile de cărți, și jocurile mai tragi-comice ale căsătoriilor și divorțurilor sunt arătate aci — nu în abstract, ci prin dovezi și pilde:

„Ce-ai mai spune femeilor, cari la un sărbător își întâlnesc cei doi sau trei foști bărbați, cari se razimă în brațul unui al patrulea, și roșesc la complimentele unui al cincilea?”

Vorbește apoi și de literatura noastră, pomenind pe Eliade, pe Grigore Alexandrescu, pe Negruți; și reproduce — dând și traducerea în englezește, două strofe din Eliade și parte din doina:

„Oltule, oltule
Săca ți-ar păraele...”

Dar simpatia lui se vede mai ales în capitolele despre „Situația politică”. Scriind în ajunul congresului dela Berlin, paginile dela sfârșit nu-s decât o pledoarie pentru noi, pentru binele și viitorul României. N'are cuvinte cum să discalifice purtarea Rusiei:

„Înainte toată Basarabia aparținea Moldovei; și numai la 1812 a fost cedată pe nedrept Rusiei. Țarul ar fi făcut o faptă bună, de-ar fi înapoiat Basarabia României ce-i fuse prietenă. Totuși, în loc să se poarte cu generozitate, oncel puțin cu o bunăvoință de cuviință, Țarul răpi Basarabia românească, — și toți o recunosc, nici odată nu s'a comis o faptă de o lipsă de recunoștință mai flagrantă...”

„Românii ca popor susțin că-s demni încă de considerația Europei. Cu toate neajunsurile lor, au multe însușiri alese, și ca unul ce am stat trei ani între dânșii, le doresc mult bine...”

Și d. J. W. Ozanne își încheie cartea cu următoarele cuvinte:

„Să nu uite nici odată Europa, că Valahia și Moldavia au format de veacuri un zăgaz împotriva năvălirilor succesive ale numeroaselor hord de barbare”.

Ultima oră

Asentările din ăst an.

Numărul de azi al oficiosului „Budapesti Közlöny” a apărut într-o extindere neobicită de mare și avînd un conținut de un deosebit interes. Cuprinde adevărate proiectele militare sancționate de M. S. monarhul. Înainte precum și după textul legii stau obicinuitele cuvinte ale domnitorului partea introductivă și formula de sancționare. Monitorul oficios austriac „Wiener Zeitung” de asemenea publică textul nouilor legi militare și formula de sancționare a Maj. Sale.

Legile noi militare în monitorul oficial.

Azi s'a fixat definitiv, publicându-se și în monitorul oficios, termenul asentărilor. Ziua primă va fi 12 August iar cea din urmă 5 Octomvrie. În cercurile unde secerișul se face la începutul acestui răstimp, asentările vor fi amânate pe zilele din urmă ale termenului stabilit. Ministrul în cunoștință autoritățile că de data asta asentările se vor efectui conform prescripțiilor nouilor legi militare, ceea ce va reclama dela comisii mai mult lucru și ici-colea va pierce și greutatea supărătoare, cari vor trebui înlăturate din vreme.

POȘTA REDACȚIEI

Manuscrisele nu se înapolază. — Cele scrise cu creionul nu se primesc.

DI. I. Vulpe. Am atras în difreite rînduri atenția cărturarimei dela sate asupra acestor foi volante, sub încercări străvezii și e datorita dv. să le lămurim poporului. Salutări.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

1. Vasváry. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului curent.

Ilie Oprian, Băilești. Am primit 30 cor. abonament până la finea anului 1912.

Văd. Netta Călcianar, Orșova. Colecta am primit-o și s'a și publicat în ziarul nostru Nr. 129.

Vasile Onigaș, Monor. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Vasile Oana, Satulung. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului 1912.

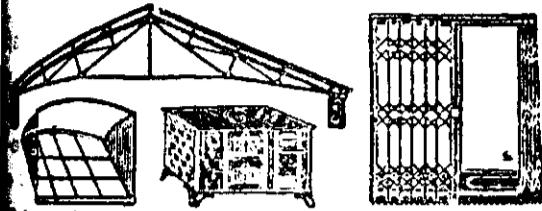
Redactor responsabil: Constantin Savu.

Caut

Un candidat de avocat

cu praxă cu aplicare momentană, pe lângă condițiuni favorabile

Dr. George Drimba
advocat în Cohalm-Köhalom



ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
SIBERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: stringerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre cfeptuire totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Prima calitate

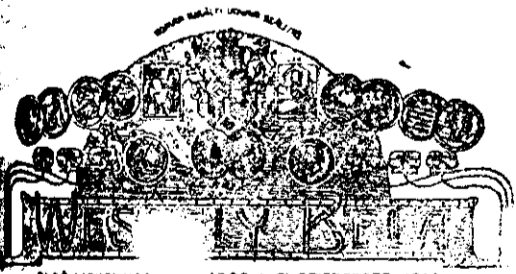
Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soi 110 K., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

180 cor. precum și bicielele cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — lifereză:

KRAUSZ HENRIK

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

R-vanzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.



Pregătește: **butoaie, vane**

în orice mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament complet pentru pivnițe, cu preț convenabil. ::

— MARE DEPOSIT! —

FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE

WESZELY BELA

PRIMUL FABRICANT DE BUTOAIE

LIPOVA.

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru.”

Caut

un candidat de avocat

cu praxă bună, începând din 1 August.

Dr. Nicolae Mănoiu
advocat, Brașov.

Ministerul agriculturii și al domeniilor.
Direcțiunea proprietății și a exploatărei moșiilor.

Nr. 43765 — 8 Iunie 1912.

PUBLICAȚIUNE.

În ziua de 20 Septembrie a. c. ora 10 dim. se va ține în localul Ministerului, Bulevardul Carol nr. 10, **licitațiune orală** pentru vânzarea terenului în suprafață de 1837 m² și a imobilului aflat pe el, proprietate a statului, situat în Capitală, Calea Victoriei colț cu Strada Doamnei.

680 m² din suprafața totală a terenului sunt ocupați de imobil, iar restul de 1156 m² este teren liber.

Imobilul are parter, etaj și mansardă.

În parter sunt două intrări și 11 camere, din cari 6 sunt prăvălii. În etaj sunt 18 camere, din cari două sunt băi, iar în mansardă sunt 8 camere.

Garanța este de lei 76.000, iar concurența va începe dela suma de lei 1.435.720.—

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și orțoped
Cluj-Kolozsvár plața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execuția după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de gheturi pentru domni, dame și copii, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu rețurile cele mai moderne.



Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni

Cluj—Kolozsvár.

— În colțul străzilor Unió și Rózsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.



Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmașul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

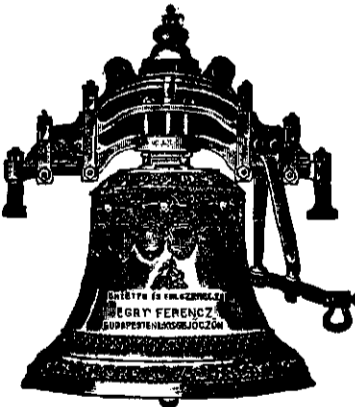
Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kisgejőcön, Ungvárm. — Fond. în 1793.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE

fabrică pentru aranjamente de clopote și clopotnițe după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.

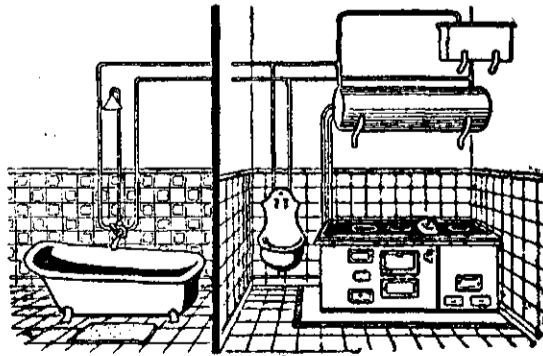
Distins: Paris cu 3 medalii, Marseilles 1 medalie, Moscova 2 med. Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghedin 1 med. Alba-regală 4 Bied. Kecskemét 1 med. Cincibiserici 1 med. Hodmezővásárhely medalie de aur. La expozițiile reuniunilor economice din comit. mchiș, regnicolară, din Győr industrială. Országos vas-és fémipar, cu medalie de onoare. Afară de acestea 3 cruci pentru merite, una dela mitropolitul din Sofia.



Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.



Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desemn sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincutre. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

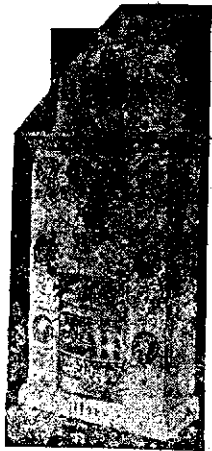


ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAȚ
A JI

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(lângă farmacia lui Hintz).

Se mărește cele mai frumoase fotografii
Aci se fac *șevarele, picturi în olei, specialități în*
deasemănătate, cari prin spălare nu se strică. La
pânze oșu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj
firmă fără, Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă far-
(Kolozs) lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea
favor în prețuri.



Becker Károly

fabrică de cuptoare de olane.

DEVA.

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane
și vetre de fert.

Execută vane de porțelan, vane de scaldat
și pavazarea odăilor de scaldă, repararea
cuptoarelor vechi, precum și tot felul de
lucrări în bransa aceasta, pe lângă garanță
și cu prețuri ieftine.

Fabrica: piața Ötvös József.

Unde
se pot cumpăra cele mai bune și elega
ploiere? numă

la fabrica de ploiere **Gustav Schmidt,** SIBIIU Piața-m
în palatul Bodenk
se pot afla noutăți
mai moderne



En-tout-

și

ploiere

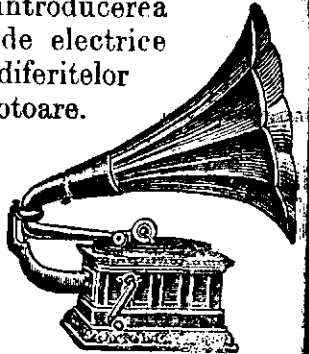
pentru dame și băr
în executare perfect
estetică, de calitatea
mai bună **cu p**
țurile cel
mai ieftin

Leitner Sándor mechanic
electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.



Vinde și repară pe lângă prețuri moderate
casce de bani, biciclete, mașini de cusut, gram
foane și mașini de scris. Primește orice muncă
de bransă, precum: introducerea
soneriilor, a luminii de electrice
și a diferitelor
motoare.



Urmașul lui **OLASZ ANDRÁS**
GROSZ FRIGYES

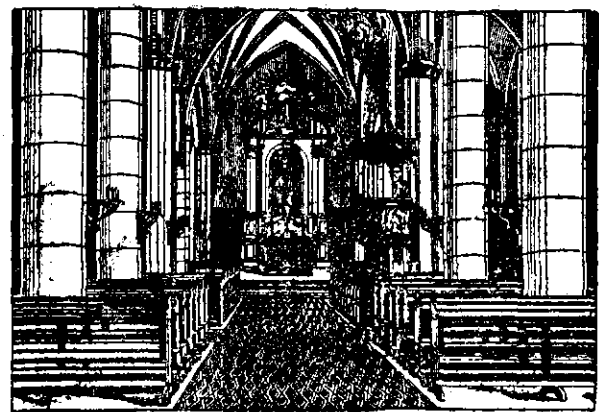
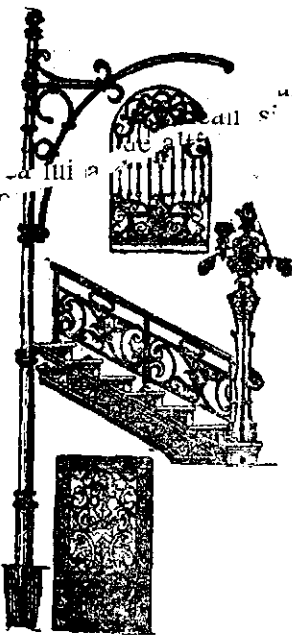
LĂCĂTUȘER PT. ZIDIRI ȘI PT. LUCRĂRI DE ARTĂ
ALBA-JULIA (Gyulafehérvár) V., str. Széchenyi nr. 7.

Execut tot felul de lucrări în bransa
mea, și anume: aranjamente pentru zidiri,
porți de fier, gratii, grilajuri pentru mor-
minte, lucrări de lăcătușerie, acoperișe de
sticlă, reparări de mașini, zidiri pentru în-
călzit și cuptoare de fert, precum și repa-
rări, obiecte de lux, etc. etc., cu prețurile
cele mai convenabile și serviciu prompt.

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă:

Olasz András



GAÁL
JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad
Csengeri utca 2

Liferează cu preț ieftin articole de măserie pentru biseric
școale, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine
Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comand
mai mare scădere de preț.

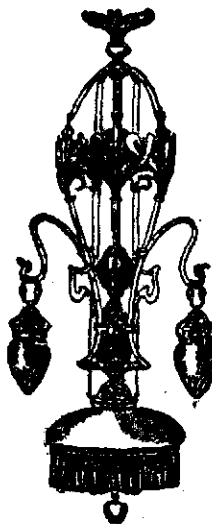
PREȚURI IEFTINE!

„La manufactor“.

HAUPT DÁNIEL
FERĂRIE ȘI PRĂVĂLIE DE VOPSELE
FĂGĂRAȘ piața Ferencz-József 27

Mare magazin în totfelul de artelii de mă-
sar, fierar și lăcătuș, fiere pentru zidiri și
pentru mobile, cumpene zecimale pentru
bucătărie și pentru prăvălii.

Vase pentru bucătărie de email „Sphinx“
veritabile, tacâmuri de masă Solingen ve-
ritabile, linguri veritabile de Alpaca și
ține de Berndorf, lampe și părți de lampe.
Trăsuri pentru copii, frumoase și dura-
bile, cu prețurile cele mai convenabile!



Jucării cu prețuri foarte scăzute.

Uiment port. și țigle de acop. de Brașov

SERVICIU CONȘTIINȚIOS!

Pregătesc

cupatoare de teracotă,
căminuri, vase, glastre,
cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc
și repararea cupatoarelor vechi și în pro-
vincia. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István,

fabricant de căminuri și articole de lut
Gemesvár-Gyárváros, Kém-u. nr. 16.



Mare atențiune!

Sam. Wagner

Prima turnătorie de fer sibiiană. — Fabrică de mașini agricole. — Atelier de mori și prăvălie de fer.

Recomandă cu cea mai mare căldură bogatul său asortiment de toffelul de motoare dela prima fabrică, dela cel mai mic și până la cel mai mare; asemenea și mașini de treerat din renumita fabrică HOFHERR dela cea mai mică și până la cea mai mare; nu mai puțin recomandă și toffelul de articole pentru edificări precum Cement de Portland și Roman din Beocin, traverse, trestie, carton cătrănit pentru învălit, pânză de sârmă pentru îngrădit, precum și orice fel de ferărie aparținătoare la edificări.

Toate pe lângă cea mai strictă garanță cu prețuri foarte moderate și condițiuni de plată avantajoase.

Nu vă grăbiți a comanda din alt loc, până nu veți vizita în prima linie această mare și bine asortată fabrică.

Efectuarea se face prompt și conștiințios.

Feriți-vă stimați agricultori a nu cumpăra imitații, și vă feriți de excroci.

Prăvălie no.

Pag. 15.

PREVARITURA és MANDL

PRĂVĂLIE DE ARTICLI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI ȘI FEMEI, PRĂVĂLIE DE ALBITURI

BISERICA-ALBĂ (FEHÉRTEPLOM) str. Vásár nr. 68.

Aducem la cunoștința on. public din BISERICA-ALBĂ și jur, că în magazinul nostru de articli de modă pentru bărbați, femei și de albituri se capătă următoarele mărfuri excelente și moderne cu prețuri fixe foarte ieftine:

ARTICLI PENTRU BĂRBAȚI: cămeși albe și în culori, pantaloni albi, gulere, manșete, cravate, năfrămuțe, mănuși de ață și de piele, cioropi, bastoane, ploiere, tabachere, pungi, etc.

ARTICLI PENTRU FEMEI: cămeși, halaturi, gulere brodate, năfrămuțe, ciorapi, rocuri brodate, mănuși de ață și de piele, ploiere, parasole, corsete veritabile franceze, voaluri pentru mirese și pentru față, reticule, jupoane, șorțuri.

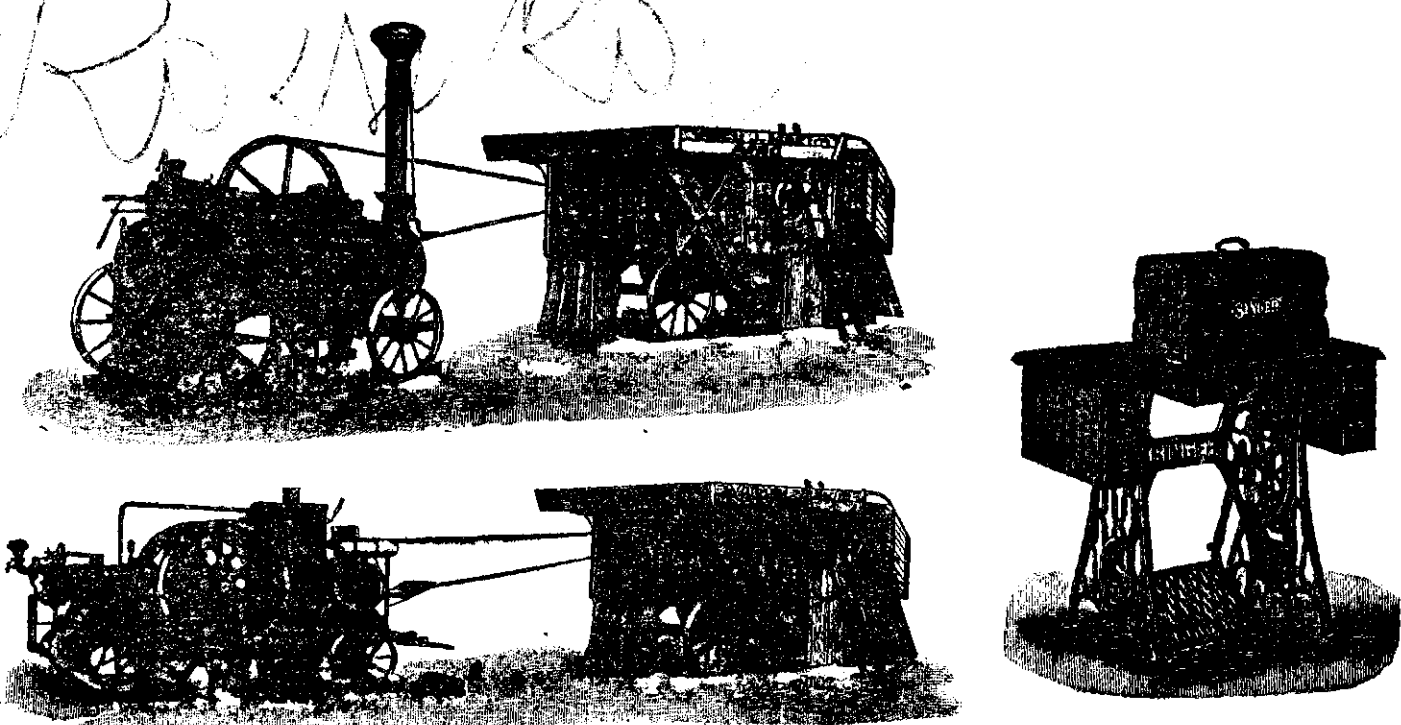
ARTICLI MĂRUNȚI: dantele, toffelul de mătăsuri pentru decoruri, precum și toffelul de articli mărunți.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.



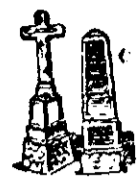
Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câtiva învățăcei din casă bună cu 2-3 clase gimnaziale angajez.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriaşilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.



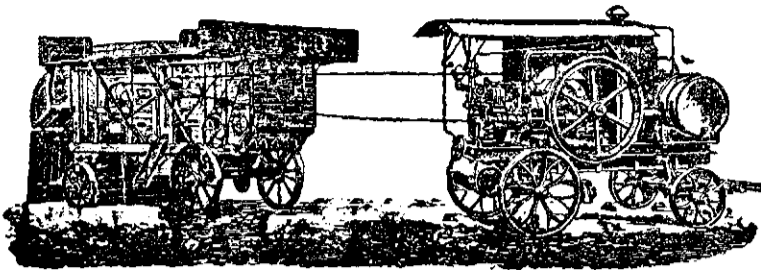
Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferez pietri și nisip în cant. mare.

Fabrica de mașini și turnătorie de metale

Fürst Antal, Timișoara-Fabrică

Sirul stâng al Begel nr. 11. — (în casa proprie).

Primește spre lucrare: *diferite piese pentru mașini de abur*, în ori-ce mărime. *Garnituri complete pentru mori și fabrici de spirt*. Cilindrele se găuresc la fața locului fără desaranjament.



Ori-ce reparație la cazan ori mașini o face în execuție solidă, cu preț foarte ieftin.

Fabrică: *Cazane nouă pentru aburi și dulpuri p. locomobile*. Ciselește și curăță cilindre pentru mori.

Karl Schulleri

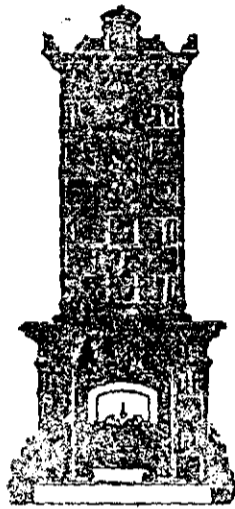
atelier de cuptoare, Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cupatoare cu căhăli

în toate colorile, precum și încălzite în forma Melssner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cupatoare de fier din căhăli albe și vinele.

Primesc și tot felul de reparații, ce se țin de bransa mea. Comande primește și de Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.



Comandele cu poșta conștiințios și punctual.

Premiat cu medalia de aur.

Fondat: 1867.

EMERICH BOKODY și FIUL

Atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică SIBIU—NAGYSZEBEN strada Sag nr. 32.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă.

Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore.

Haine de doliu se execută cât se poate de repede.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

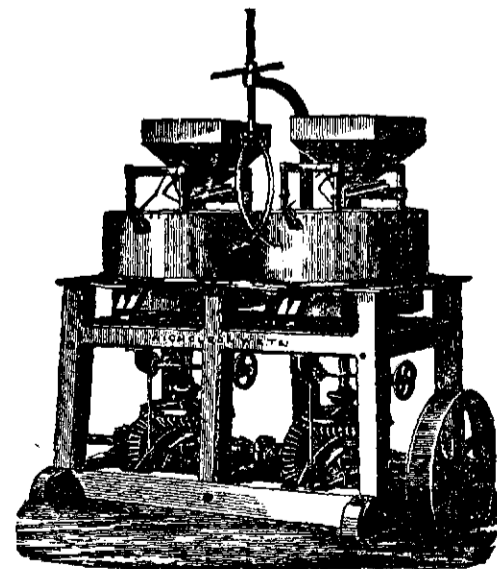
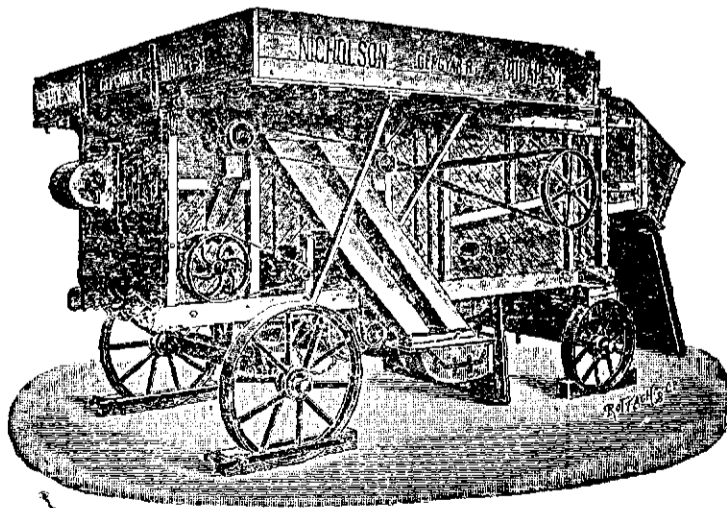
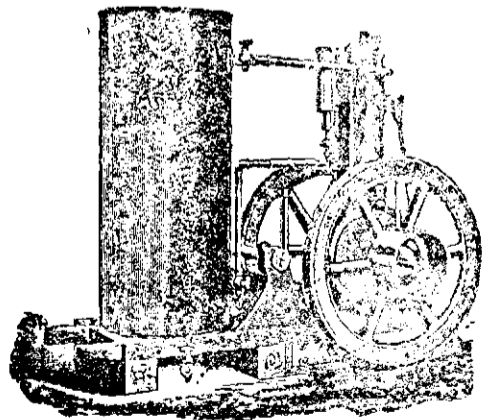
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.



Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„Catalog trimitem gratuit“.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în servițiul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

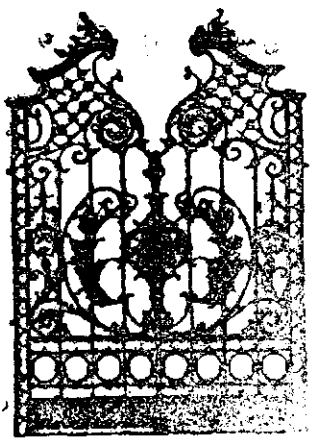
Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

LĂCĂTUȘERIA ARTISTICĂ ȘI DE ZIDIRI,
provăzută cu motor electric alui



FRANZ JUNGINGER

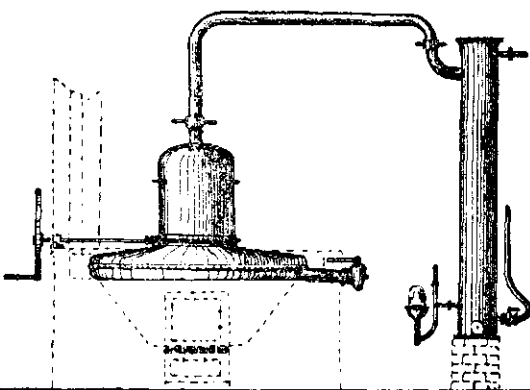
TEMESVÁR-FABRIK, Spiridongasse nr. 2.
(Lângă farmacia Nägele, în casa proprie).

Se recomandă pentru executări de clădiri, trepte (scări), îngrădiri la morminte, candelabre, porți de fier. Instalațiuni de apeducte. Mare depozit de totfelni de euptorașe, mese franceze, de cea mai bună calitate cu pereți siguri contra focului, cari nu sunt a se compara cu euptorașele de rând.

Prețourent pentru euptorașe la cerere gratuit și franco.

Arányi Adolf, fabrică de obiecte de aramă
Ujpest Lőrincz-u. 7. (în casa proprie.)

Fabrică și liferează, în cea mai excelente execuție: CAZANE de fier

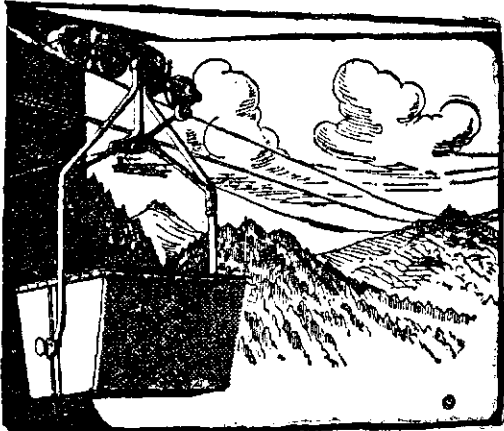


rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.



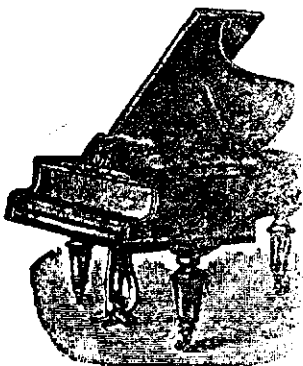
Linii funiculare, șghia-buri de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetați »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

Primul și cel mai mare depozit de pianе
W. P. Richter,

Brașov — Brassó, Fekete-utca 29.

Liferează: pianе, harmonici și pianine, fabricație Bösendorf, Schreighoffer și Förster.

Imprumută pianе în condiții favorabile



Hans Fabritius

inginer

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește execicțarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE
GEORGE RUMMEL



SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

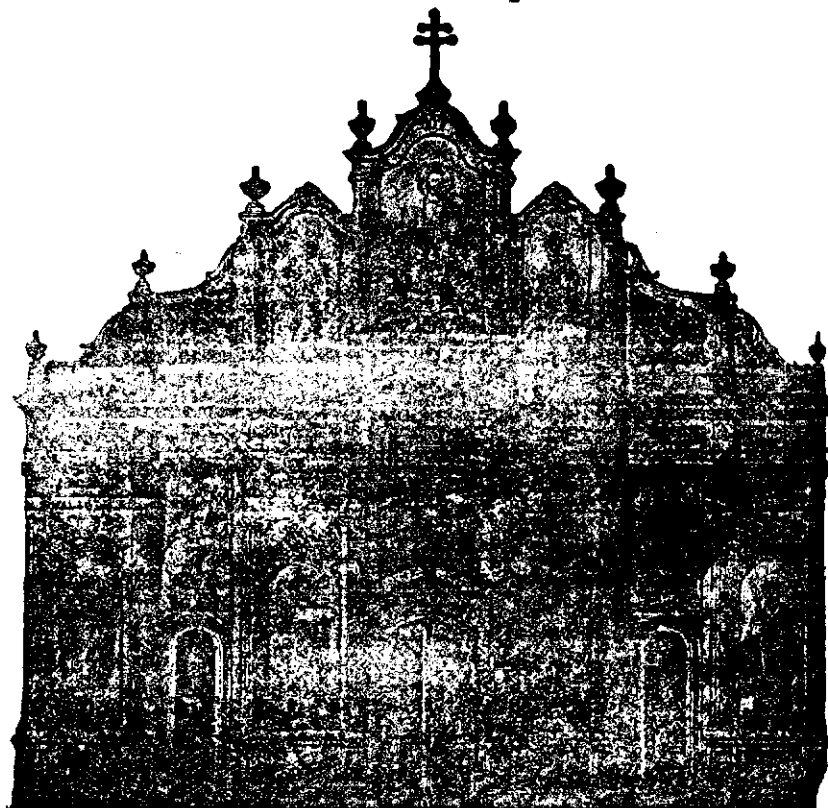
se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doșu le execut în 12 ore. — Convingerea e siguranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stimă:
GEORGE RUMMEL

Schmidt János succesor **Schmidt Ferencz**

institut pentru ridicarea altarelor în

— Budapesta, Köbányai-ut 53. —



Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.